

HUQUQ

48

(259)

YURIDIK GAZETA

Gazeta 1997-yil 27-avgustdan chiqarilgan boshlagan

Noyabr

D		4	11	18	25
S		5	12	19	26
Ch		6	13	20	27 ✓
P		7	14	21	28
J	1	8	15	22	29
Sh	2	9	16	23	30
Y	3	10	17	24	

2002

E-mail: huquq@infonet.uz

● ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ БОШ ПРОКУРАТУРАСИДА

ҲАЙЪАТ МАЖЛИСИ

Шу йилнинг 20 ноябрь кuni Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси ҳайъатининг Бош прокурор Р.Қодиоров раислигида кенгайтирилган мажлиси бўлиб ўтди. Мажлисида Бош прокуратуранинг барча таркибий тармоқлари, Қорақалпоғистон Республикаси, Тошкент шаҳар, вилоят прокурорлари ва уларга тенглаштирилган прокурорлар ҳамда Бош прокуратура ҳузуридаги солиққа оид жиноятларга қарши курашиш департаментининг масъул ходимлари қатнашди.

Мажлис кун тартибидида 4 та масала муҳокама қилинди.

Биринчи масала «Жиноий жазоларнинг либераллаштирилиши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг Жиноят, Жиноят-процессуал кодекслари ҳамда Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексига ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш ҳақида»ги Қонуни ижроси юзасидан ўтказилган текшириш натижаларига бағишланди.

Прокуратура органлари томонидан мазкур қонунни тўлиқ татбиқ этиш мақсадида қатор ишлар амалга оширилди. Шу мақсадда Олий суд раиси, Бош прокурор, Ички ишлар вазирининг қўшма кўрсатмаси тайёрланиб, жойларга юборилди, унинг ижроси назоратга олинди.

Ушбу ва бошқа ташкилий тадбирлар натижасида прокурор назоратининг самарадорлиги ошди, тергов ишлари ва судларнинг жиноий жазоларни тайинлаш фаолиятида тўб ўзгаришлар юз берди.

Шуни таъкидлаш жоизки, ушбу қонун, энг аввало, дастлабки тергов фаолиятини янгитдан ташкил этиш, қонунийлик ва инсонпарварлик принципларини тўлиқ рўйга чиқариш учун шарт-шароит яратиб берди.

Тергов олиб борилаётган жиноят ишлари бўйича эҳтиёт чораларини танлаш, тергов муддатларига риоя қилиш, етказилган моддий зарарнинг ўрнини қоплаш ва судлар томонидан жазо тайинлаш амалиётида муайян натижаларга эришилди.

Қонун қўлга кирганидан кейинги даврда тергов органлари томонидан жами 3 мингтадан ортиқ шахсларнинг жиноий қилмишлари қайта малакаланиб, қонунга мувофиқлаштирилди.

Янги қонунга мувофиқ айрим қилмишлар жиноят деб топилмаганлиги сабабли 350 дан ортиқ жиноят ишлари тергов органларида ҳаракатдан тугатилган бўлса, суд муҳокамасига юборилган 1400 дан ортиқ жиноят ишлари ҳам қўрилиб, ҳаракатдан тугатилган.

Судланувчилар томонидан етказилган 2,7 млрд. сўмлик моддий зарарнинг қопланганлиги муносабати билан 2700 нафардан ортиқ шахсга нисбатан озодликдан маҳрум қилиш билан боғлиқ бўлмаган жазолар тайинланган.

Кўрсатилган давр ичида ярашилганлиги муносабати билан судларга юборилган 4800 дан ортиқ шахсларнинг жиноят ишлари ҳаракатдан тугатилиб, улар жиноий жавобгарликдан озод қилинди.

Айбланувчиларни эҳтиёт чораси тариқасида қамоққа олиш 52 фоиздан 29 фоизга тушди. Ўз навбатида, уларга нисбатан гаров ва қамоқ билан боғлиқ бўлмаган бошқа турдаги эҳтиёт чораларини қўллаш ҳоллари кўпайди. Бу, табиийки, судларга озодликдан маҳрум этиш билан боғлиқ бўлмаган жазоларни кўпроқ қўллаш имконини берди. Натижада судларнинг озодликдан маҳрум этиш билан боғлиқ бўлмаган жазоларни тайинлаш амалиёти ҳам кескин ўзгариб, деярли 35-40 фоиздан иборат бўлди.

Тергов муддатларининг бузилиши ҳоллари кескин камайди. Етказилган моддий зарарни тергов жараёнида ундиришнинг аҳамияти кучайди. Эришилган шу каби ижобий натижалар билан бир қаторда, тергов ва суд идоралари ҳамда жазони ижро этувчи муассасалар томонидан айрим ҳолларда қонуннинг бузилишига ҳам йўл қўйилган.

Ҳайъат мажлисида бу борадаги камчиликлар қаттиқ танқид қилинди. Уларни бартараф этиш, қонун талабларини тўлиқ ва бир хилда бажаришнинг қўшимча чора-тадбирлари белгиланди.

Кун тартибидидаги кейинги масалалар юзасидан Фарғона, Бухоро ва Сурхондарё вилоятлари прокурорларининг қонунийликни мустаҳкамлаш, жиноятчиликка қарши курашни ташкил этиш, фуқароларнинг ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя этиш борасидаги икки ярим йиллик иш фаолиятини ялпи текшириш натижалари муҳокама қилинди.

Ушбу масалалар юзасидан бўлим бошлиқлари Н.Файзуллаев, И.Жасимов, бошқарма бошлигининг ўринбосари М.Шодмоновларнинг ахборотлари тингланди.

Ҳайъат мажлисида мазкур вилоятлар прокуратуралари томонидан шу йиллар мобайнида муайян ишлар амалга оширилганлиги қайд этилди. Йўл қўйилган хато ва камчиликлар кўрсатиб ўтилди ҳамда уларни бартараф этишнинг чора-тадбирлари белгиланди.

Кун тартибидидаги масалалар юзасидан тегишли қарорлар қабул қилинди.

Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси матбуот маркази

● 2002 ЙИЛ – ҚАРИЯЛАРНИ ҚАДРЛАШ ЙИЛИ

ҚАРИЯЛАР ЭЛАРДОГИДА

Мамлакатимизда 2002 йил «Қарияларни қадрлаш йили» деб эълон қилинди ва бунга мувофиқ давлат Дастури қабул қилинди. Қарияларнинг ижтимоий ҳимоялаш, қўллаб-қувватлаш мақсадида давлатимиз томонидан қўллаб-қувватлаш амалга оширилмоқда. Утган ҳафтада бўлиб ўтган Олий Мажлиснинг Фан, таълим, маданият ва спорт масалалари ҳамда Қонунийлик ва суд-ҳуқуқ масалалари қўмиталари Иброҳим Мўминов номидagi Фалсафа ва ҳуқуқ институти билан ҳамкорликда «Кекса авлод манфаатлари давлат ҳимоясида» номли илмий-амалий конференция ҳам худди шу мавзуга бағишланди.

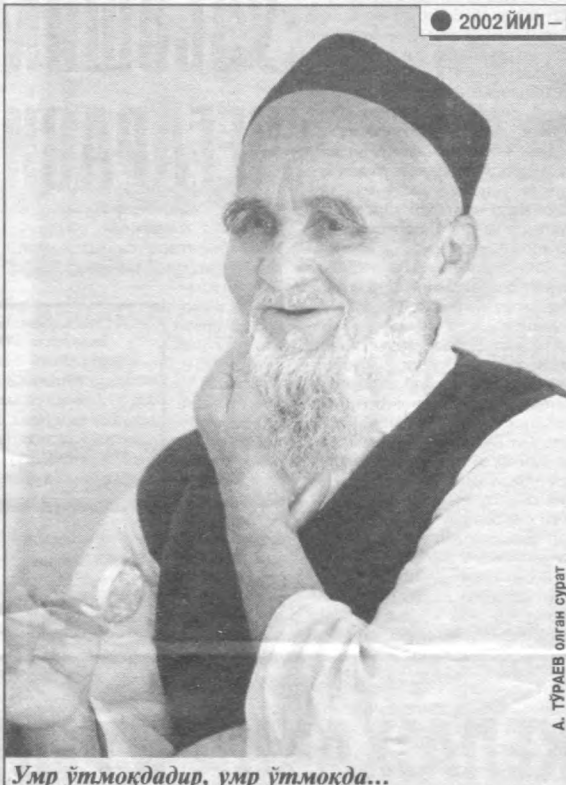
Конференциянинг Олий Мажлис Фан, таълим, маданият ва спорт қўмитаси раиси Нарзулла Жўраев кинин сўзи билан очди ва бошқариб борди.

Шундан сўнг Ўзбекистонда қарияларни қадрлашнинг устувор масалалари хусусида қўмита раиси ўринбосари Ойниса Мусурмоновнинг маърузаси тингланди.

Анжуманда сўзга чиққан Қонунийлик ва суд-ҳуқуқ масалалари қўмитаси раиси Н.Исмоилов қариялар ва жамоатчилик назорати хусусида тўхталиб ўтди.

Конференция сўнгида муҳокама этилган масалалар юзасидан мулоҳазалар билдирилди.

(Ўз мухбиримиз)

А. ТУРАЕВ олган сурат

Умр ўтмоқдадир, умр ўтмоқда...

КОНСТИТУЦИЯНИНГ ЎН ЙИЛЛИГИ ОЛДИДАН

Яқинда Қорақалпоғистон Республикаси Жўқорги Кенгесида Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 10 йиллигига бағишланган илмий-амалий анжуман бўлиб ўтди.

Йигилишни Жўқорги Кенгес Раиси, Олий Мажлис Раисининг ўринбосари М.Ерниязов бошқариб борди.

Анжуман иштирокчилари Ўзбекистон Республикаси Конституциявий суди раиси Б.Мустафоевнинг «Ўзбекистон Республикаси Конституциявий суди назоратининг устувор йўналишлари», Ўзбекистон Республикаси Бош прокурорининг ўринбосари П.Бобо-жоновнинг «Қонунийлик ва ҳуқуқ-тартиботни таъминлашда прокурорлик назоратининг Конституциявий асослари», Олий Мажлиснинг Инсон ҳуқуқлари бўйича вакили (Омбудсман) С.Рашидованинг «Ўзбекистон Республикаси фуқароларининг ҳуқуқ ва эркинликларини таъминлашда Омбудсман институтининг аҳамияти», Ўзбекистон Республикаси Олий суди судьяси Ф.Абдуазимовнинг «Ўзбекистон Республикаси Конституцияси суд ҳокимияти мустақиллигини мустаҳкамлашнинг гарови» тўғрисидаги маърузаларини тингладилар.

Конференция узаро савол-жавоб руҳида қизиқарли ўтди. Музокараларда сўзга чиққанлар мамлакатимизнинг Асосий Қонуни мустақиллигимизни янада мустаҳкамлаш, халқимиз фаровонлиги, фуқароларнинг ҳуқуқ ва бурчлари ҳимояси йўлида самарали хизмат қилаётганлигини яқинлик билан эътироф этдилар.

Ҳуқуқ-тартибот идоралари ходимлари, вазирлик ва идораларининг раҳбарлари, ҳуқуқшунос олимлар, олий ўқув юрталарининг ўқитувчи ва талабалари иштирок этган ушбу йигилишда бундай тадбирларни республиканинг барча шаҳар ва туманларида ўтказишга қелишиб олинди.

(Ўз мухбиримиз)

2002 йилнинг 20 ноябрь кuni Республика Бош прокуратурасида Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги вояга етмаганлар ишлари бўйича комиссиянинг навбатдаги йигилиши бўлиб ўтди. Мажлисни комиссия раиси, Республика Бош прокурори Рашидjon Қодиоров олиб борди.

ДОЛЗАРБ ВАЗИФАЛАР МУҲОКАМАСИ

Йигилишда дастлаб Навоий, Самарқанд ва Сирдарё вилоятида ҳуқуқбузарликка мойил ўсмирларни аниқлаш, улар билан олиб борилаётган тарбиявий тадбирлар самарадорлигини ошириш, вояга етмаганларни гайриижтимоий фаолиятга жалб этувчиларга қарши кураш, тарбияси оғир ва ўзлаштира олмайдиган ўқувчиларни фан ва касб тўғрақларига жалб қилиш, ҳуқуқий таълимнинг аҳволи кўриб чиқилди.

Мажлисида мазкур комиссия аъзолари, шунингдек Навоий, Самарқанд ва Сирдарё вилояти ҳокимларининг ўринбосарлари, комиссия раислари, вилоят прокурорлари иштирок этдилар.

Келтириб ўтилган масалалар бўйича республика-миз миқёсидаги аҳволга назар ташлайдиган бўлсак, иқтидорли ўқувчиларни қўллаб-қувватлашга алоҳида ғамхўрлик қилиниб, кейинги икки йилда 39 нафар иқтидорли ўқувчи ва ўқитувчилар Зулфия давлат мукофоти билан тақдирландилар. Фан олимпиадалари-га жалб қилинган 500 нафар ўқувчи АҚШга бир йиллик ўқишга юборилган.

Энди бевосита Навоий, Самарқанд, Сирдарё вилоятларини олиб қарайдиган бўлсак, у ерда ҳам муҳокамага қўйилган масалалар бўйича эътиборга лойиқ ишлар амалга оширилган.

Самарқанд вилоятида ҳар ойнинг бир кuni «Мактаблар кuni» деб белгиланиб, комиссиянинг сайёр йигилишларида таълим тизимидаги муаммолар муҳокама қилиниб, камчиликларни жойида бартараф қилиш чоралари кўриб борилган.

(Давоми 7-бетда)

HUQUQ

YURIDIK GAZETA

Ta'sischiilar:

O'zbekiston Respublikasi

Bosh prokuraturasi,

Toshkent shahar va

Toshkent viloyati

prokuraturalari,

«Qonun himoyasida» jurnali

Bosh muharrir:

Abduxoliq

ABDURAZZOQOV

Tahrir hay'ati:

Mels Naimov,

Dilshod Islomov

(Bosh muharrir o'rinbosari),

Jahongir Sharofboyev

(mas'ul kotib),

Lola Shomurodova,

Muxtor Shodmonov.

Gazeta Davlat matbuot
qo'mitasida №00150 raqam
bilan ro'yxatga olingan.
Nashr ko'rsatkichi - 231, 232.

Manzil: Toshkent shahri,
akademik Yahyo G'ulomov
ko'chasi, 66-uy.

Telefon: 133-82-34.**Reklama va e'lonlar:**

133-82-34

E-mail: huquq@infonet.uz

Tahririyatga kelgan qo'lyozma
va suratlar egalariga
qaytarilmaydi.
Mualliflarning fikrlari
tahririyat fikridan farqlanishi
mumkin. Gazetada bosilgan
fakt va dalillar uchun
muallif mas'ul.
Nashrimizdan ko'chirib
bosilganda «Huquq» dan
olinganligi ko'rsatilishi shart.
Tijorat ahamiyatiga molik
materiallar ** belgisi ostida
chop etiladi.

Gazeta tahririyat kompyuter
bazasida terildi, sahifalandi.
«Huquq» original-maketi

Gazeta «Sharq» nashriyot-matbaa
aksiyadorlik korxonasi
bosmaxonasida ofset usulida A-3
formatda chop etildi.
Korxona manzili:
Toshkent shahri,
Buyuk Taron ko'chasi, 41.

Buyurtma - 975

Naxsasi - 12082

Gazeta haftaning chorshanba
kunlari chiqadi

Navbatchi muharrir:

H. NISHONOV

Navbatchi: F.MAMASHARIPOV

Sotuvda erkin narxda

1 2 3 4 5 6 7 8

Bosmaxonaga topshirish vaqti 20.00
Bosmaxonaga topshirildi 20.00

● QAROR VA IJRO

Шу йилнинг 21 ноябрида Вазирлар Маҳкамасининг «Хусусийлаштирилган савдо ва хизматлар кўрсатиш соҳаси объектлари фаолиятидаги тартиб бўзилиш ҳоллари тўғрисида»ги қарори матбуотда эълон қилинди. Унда хусусийлаштирилган савдо корхоналари эгалари амалдаги қонун ҳужжатларига зид равишда хусусийлаштириш тўғрисидаги шартномаларда белгиланган фаолият йўналишларини ўзбошимчилик билан ўзгартирганликлари, савдо ташкилотлари томонидан белгиланган тартиб-қоидаларнинг қўпол бузилиш ҳоллари мавжудлиги таъкидланиб, бундай тартиб бўзилишлар борасида Тошкент вилояти ҳам «пешқадамлик» қилаётганлиги кўрсатиб ўтилган.

Юқорида номи келтирилган ҳукумат қароридида савдо объектларида давом этиб келган қонунбузилишлар натижасида фуқароларнинг маффаатларига жиддий путур етказилганлиги, савдо соҳасида вуҷудга келган аҳвол тоқат қилиб бўлмас даражага етганлиги таъкидлаб ўтилган. Тошкент вилояти прокуратура идоралари томонидан вилоят ҳудудида ўтказилган текширишлар натижаси ҳам шундай ҳулосага келишга етарли даражада асос бўла олади.

Сир эмаски, мамлакатимизда мулкни давлат тасарруфидан чиқариш жараёни сари қўйилган илк қадамлар савдо объектларини хусусийлаштиришдан бошланган эди. Мулкни хусусий қўлларга ўтказишдан мақсад — аввало мулкка нисбатан эгаллик ҳиссини уйғотиш, хизмат кўрсатиш маданиятини ошириш эди. Бу борада маълум маънода қўзғалган мақсадга эришилди ҳам. Аммо ютуқлар соясида жиддий муаммолар тўпланиб қолганлиги ҳам бор гап. Бундай муаммолар текширишлар жараёнида янада яққол кўзга ташланиб қолди.

Бўстонлик туманидаги «Туркис-тон», «Дилбар» ва «Товоқсой» универмагларининг қолдиқ баҳосини чиқаришда уларнинг таннархини сунъий равишда камайтирилиб, 2,5

ЎЗБОШИМЧИЛИКНИНГ ҲАМ ЧЕГАРАСИ БОР

ўрнига 1,2 коэффициент қўйилган. Ушбу объектлар аукционга чиқмай, ким ошди савдоларисиз «Лиана

Трейддинг» қўшма корхонасига арзон нархда сотиб юборилган. Натижада уч томонлама шартнома шартлари бузилиб, аҳолига савдо қилиш мажбуриятлари ба-
жарилмаган ҳамда бу универмаглар 1995 йилдан буён умуман фаолият кўрсатмаган.

Зангиота туманидаги «Матлубот-савдо» корхонасига қарашли 13-сонли озиқ-овқат дўкониди Вазирлар Маҳкамасининг 1994 йил 14

декабрдаги қарори билан 8 хил турдаги кундалик савдода бўлиши мажбур бўлган озиқ-овқат ва ноо-зиқ-овқат маҳсулотлардан айрим-лари узоқ вақтдан бери йўқлиги аниқланган. Дўкондаги мавжуд озиқ-овқат товарларининг истеъмолга яроқлилиги текширилганда йодланган ош тузлари ҳар бир пакетга 100 граммдан кам қадокланганлиги маълум бўлди. Туз ўралган пакетларда ишлаб чиқарувчи тўғрисида маълумотлар, унинг тайёрланган санаси, яроқлилиқ муддатлари кўрсатилмаган.

Бундай қонунбузилиш ҳоллари-

ни «Бекободсавдо» акциядорлик жамиятига қарашли қатор дўконлар фаолиятида ҳам кўриш мумкин. Масалан, 2547 кишига хизмат кўрсатишга мўлжалланган 25-сонли дўконнинг пештах-
талари деярли бўшаб қолган. Сотувга қўйилган яхна ичимликлар ва озиқ-овқат маҳсулотларининг ҳам аксариятининг яроқлилиқ муддати ўтиб кетган.

S.T.B. «OPA» хусусий корхонасига қарашли дўконлар фаолияти

ўрганилганда эса аҳвол бундан ҳам ёмонлиги маълум бўлди. Савдога қўйилган истеъмол молларининг яроқлилиқ муддати 6 ойдан 1 йилгача ўтиб кетган.

Жорий йилнинг биринчи ярмида савдо ёки воситачилик фаолияти билан қўнунга хилоф равишда шўғулланганлиқ ҳолати юзасидан 13 та, савдо ва хизмат кўрсатиш қоидаларини бузганликлари учун 23 та жиноят ишлари қўзғатилган ҳамда 382 нафар шахс маъмурий жавобгарликка тортилган.

Вилоят прокуратура органилари ходимлари савдо ва маиший хиз-

мат кўрсатиш шаҳобчалари фаолиятини текшириш натижаларига асосан чора-тадбирлар кўриш билан чекланиб қолмасдан, тадбиркорларга, савдо корхоналари эгаларига фаолиятларини амалдаги қонунларга мувофиқлаштириш юзасидан ҳам тегишли йўл-йўриқлар бермоқдалар. Савдо ташкилотлари билан вилоятдаги завод ва фабрикалар ўртасида товар етказиб бериш тўғрисида 5 млрд. сўмлик шартномалар тузилишига амалий ёрдам кўрсатилди. Бундай тадбирлар натижаси эса тезда кўзга ташланди. Вилоят ҳудудидаги 500 дан ортиқ дўконлар ўз фаолиятларини тикладилар. Дўконлар пештахталарида маҳсулот турлари қўйайиб, харидорлар билан гавжумлашди. Энг муҳими, бундай товарларнинг аксарияти, республикамизда ишлаб чиқарилган. Товар ишлаб чиқарувчилар билан савдо ташкилотлари ўртасидаги алоқалар ривожланиш босқичига чиқмоқда.

Ҳамза МАХМУДОВ,
Тошкент вилояти прокурорининг ўринбосари

КЕЛАЖАККА ҚЎЙИЛАЁТГАН

НОЙДЕВОР

Иқтисодий ислохотларни чуқурлаштиришда ва мамлакатимизнинг жаҳон ҳамжамиятига интеграллашувида Халқаро валюта фонди, Жаҳон банки, Халқаро молия корпорацияси, Европа тикланиши ва тараққиёт банки каби нуфузли халқаро молиявий, иқтисодий ташкилотлар билан ҳамкорлик алоқалари ҳал қилувчи рол ўйнамоқда. Шу билан бирга, бу ҳамкорлик истиқболда мамлакатимиз ҳудудига товарларнинг кириб келиш жараёнларини халқаро талабларга мувофиқлаштиришга катта ёрдам беради.

Маълумки, мамлакат ички бозорини сифатсиз товарлардан ҳимоялаш яъни миллий маҳсулот ишлаб чиқаришни ривожлантиришни ҳам кўзда тутати. Шу маънода Вазирлар Маҳкамасининг «Жисмоний шахслар томонидан Ўзбекистон Республикаси ҳудудида товарлар олиб келинишни тартибга солиш тўғрисида»ги 154-
«Жисмоний шахслар томонидан Ўзбекистон Республикаси ҳудудида товарлар олиб келинишни тартибга солишга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги 248-
«Республикага истеъмол товарларнинг қонунчи олиб келиниши ва сотилишининг олдини олиш чора-тадбирлари тўғрисида»ги 257-қарорларини мамлакат иқтисодиётининг ўсиши, ишлаб чиқаришнинг кенгайтириш ва ишсизлик муаммосига ечим топишга қаратилган муҳим ҳужжат сифатида баҳолаш

мумкин.

Тошкент шаҳар прокуратураси органилари томонидан Президентимизнинг фармонлари ва Вазирлар Маҳкамасининг юқорида номлари қайд этилган қарорлари ижроси юзасидан мунтазам текширишлар ўтказиб келмоқда.

Ўтказилган тадбирлар чоғида ноқонуний йўл билан бўлсада даромад ортиришга ружۇ қўйган «тадбиркорлар» ҳам анчагина борлигига гувоҳ бўлди.

Юнусобод тумани Нахшбандий кўчасидаги 134-уйда ўтказилган текширишда фуқаро Р.Тўхтаев ҳеч бир рухсатнома сиз ва назорат-касса машинасини ўрнатмасдан доир-дармонлар билан савдо қилаётганлиги маълум бўлди. У ҳаридорга 19 турдаги дориларни сотиб, 306850 сўмга чек уриб бермаганлиги, шунингдек бохжона декларацияси ва мувофиқлик сертификатлари бўлмаган ҳолда 20 турдаги 9325450 сўмлик дориларни сотиш мақсадида сакланаётганлиги аниқланиб, қасла ҳал бўлгунга қадар ушбу товарлар олиб қўйилди.

Чилонзор туманидаги «Ипак йўли импекс» бозорига ўтказилган тадбирларда, фуқаро К.Усмонов томонидан чет элда ишлаб чиқарилган жами 4065750

сўмлик, ХХР фуқаролари Ка Риаз томонидан 5340000 сўмлик, А.Бекраев томонидан 1260000 сўмлик ҳар хил турдаги газламалар билан қўнунга хилоф равишда савдо қилаётганлик ҳолатлари аниқланиб, ушбу газламалар қонуний ечимини топгунга қадар олиб қўйилди.

Акмал Икромов туман прокуратураси томонидан Фарҳод кўчасида жойлашган «Сони» дўконидида ўтказилган текширув жараёнида 53 турдаги, умумий нархи 15565,0 минг сўмлик музлатгич, радио-телеаппаратуралар ва бошқа турдаги электр анжомлари ҳеч қандай ҳужжатларсиз савдо қилинаётганлиги ҳолати аниқланди.

Юқорида қайд этилган ҳолатлар юзасидан терговолди ҳаракатлари олиб боришда.

Сергели туманидаги «Карвон Сергели авто» бозорига фуқаро А.Ҳакимов белгиланган тартибда рўйхатдан ўтишдан бўйин товлаб, мўмайд даромад олиш мақсадида жуда кўп миқдордаги, 2 млн. 279 минг сўмлик 65 дона автошина ва 6 дона гилдирак дисклари билан савдо қилаётганлиги аниқланди, унга нисбатан ЖКнинг тегишли банди билан жиноят иши қўзғатилди.

Мирзо Улуғбек туман прокуратураси томонидан «Роиябону

тижорат» хусусий фирмасига қарашли дўконда ўтказилган текширувда жами 2070725 сўм қийматидаги чет элда ишлаб чиқарилган, акциз марказсиз, бохжонадан ҳужжатлари бўлмаган алкоголь ва тамаки маҳсулотлари билан савдо қилаётганлиги ҳолати аниқланди. Фирма мансабдор шахсларига нисбатан ЖКнинг тегишли моддалари билан жиноят иши қўзғатилди.

13-17 ноябрь кунлари Тошкент шаҳрининг барча туманларида тегишли соҳа мутахассисларини жалб қилган ҳолда ўтказилган текширишларда 163 та ҳолатда ҳеч қандай ҳужжатларсиз, бохжона декларацияси ва сифат сертификати бўлмаган, чет элда ишлаб чиқарилган товарлар билан савдо қилинаётганлиги аниқланиб, айбдор шахслардан умумий миқдори 15821,3 минг сўмлик озиқ-овқат ва 204188,1 минг сўмлик нооziқ-овқат маҳсулотлари, жами 220009,4 минг сўмлик товарлар масала ҳал бўлгунга қадар олиб қўйилди. 9 та жиноят иши ҳамда 123 нафар шахсга нисбатан маъмурий ҳуқуқбузарликка оид иш қўзғатилди. Қолган ҳолатлар юзасидан суриштирув ҳаракатлари олиб боришмоқда.

Шаҳар прокуратураси органилари томонидан ушбу қонун ҳужжатлари талабларини кенг ҳалқ оммаси орасида тарғибот қилиш ва тушунириш юзасидан тадбирлар ўтказишга катта эътибор берилмоқда.

Зеро, халқимиз мамлакатга товар олиб келиш ва сотиш қоидаларини тўлиқ тушуниб етганидигина қонунбузарликларнинг олдини олишга эришишимиз мумкин бўлади.

К.ТОЖИКУЛОВ,
Тошкент шаҳар прокуратураси
умумий назорат бўлими
бошлиғи

ПРОКУРОР:

ҲИМОЯ ҚИЛАДИ НАЗОРАТ ҚИЛАДИ ФОШ ЭТАДИ

Мустақилликнинг илк кунлариданоқ мамлакатимизда кичик ва ўрта бизнес субъектлари манфаатларини ҳимоя қилишга қаратилган кўплаб фармон ва қонунлар қабул қилинди. Бугунга келиб қишлоқларимизда минглаб деҳқон-фермер хўжаликлари фаолият кўрсатаёпти. Улар халқимиз дастурхонини сифатли маҳсулотлар билан таъминламоқда. Лекин ҳамма жойда ҳам тадбиркорлар учун яхши имкониятлар яратилган дея олмаيمиз. Кўпгина туман ҳокимлари билан гаплашсангиз «тадбиркорга ундай ёрдам бераёلمиз, фермерларга бундай ёрдам қилаёلمиз» дея чиройли гапиришди. Аммо, тадбиркорлар билан суҳбатлашсангиз бошқа манзарага дуч келасиз.

Тадбиркор пешона тери билан топишган пулига ўзи хўжайин бўлиши керак. Биз Гулистон туманидаги тадбиркорлар фаолиятини ўрганишимизда бунинг аксига дуч келдик.

Гулистон тумани ҳокимининг 2002 йил 10 июлдаги қарори билан 27000 дона, яъни 6 млн. сўмлик «Маънавият-2» хайрия лотереяси 101 нафар тадбиркорга мажбурий равишда сотилган. Энди хулосани ўзингиз чиқаринг. Тадбиркорларни кўлаб-қувватлаши керак бўлган ҳоким қонунга зид иш қилса, деҳқон-фермерлар дардини кимга айтсин?

Кейинги пайтда спортни ривожлантириш учун жойларда ибратли ишлар қилинаёпти. Бу яхши. Лекин бу соҳага ёрдам бериш учун ҳокимлар ҳали оёққа туриб улгурмаган тадбиркорларнинг маблағидан қонуний йўллар билан фойдаланмоқда. Гулистон тумани ҳокимининг қарори билан «Соҳил» футбол клубини кўлаб-қувватлаш учун 28 та хўжалик юритувчи субъектга 100 минг сўм маблағ ўтказиб бериш тўғрисида кўрсатма берилган.

Сирдарё вилоятида бу каби

ёки сирдарёлик тадбиркорлар олдида турган тўсиқлар ҳақида

«Бошқалар ҳисобидан ҳотамтойлик» кенг тарқалгани кишини ўйлантиради. Масалан, Ширин шаҳар ҳокими тадбиркорларнинг руҳсатини олмай вилоятдаги теннис турнири учун уларнинг 800 минг сўм маблағини шаҳар спорт кўмитасига ўтказиш ҳақида кўрсатма берган. Бу ҳам етмагандек, шаҳар ҳокими иккинчи марта 2002 йил 6 май куни яна бир қарорга имзо чеккан. Шаҳарда ҳоким ўринбосарлари, ташкилот ва муассасалар раҳбарлари иштирокида «Хавас» турнири ўтказилади. Мусобақа учун яна тадбиркорлар чўнтагидан 10.000 сўмдан пул олинади. Бу ноқонуний қарор ҳам аввалгиси сингари прокуратура протестига асосан бекор қилинди.

Боёвут тумани «Пахтабанк» бўлими ходимлари бу борада Ширин шаҳар ҳокимидан ўрнатилган кўринадди. Банкирлар бўйрам ва бошқа тадбирлар учун «Зиё», «Шербек», «Наврўз», «Барака-3», «Чангоул» фермер хўжаликлари билан фойдаланаётган ҳар гектар ер ҳисобидан 100-200 сўм пул ундириб келган. Ким учун бу арзимас пулдир. Аммо, бугун мамлакатимизда расман дам олиш кўни ҳисобланувчи 9 та байрам бор. Туманда нечта тадбир ўтказилиши бизга маълум эмас. Энди 100-200 гектар ери бор деҳқондан банкирлар бир йилда қанча пул ундиришини ўзингиз ҳисоблаб кўраверинг. Текширишлардан сўнг «Пахтабанк»нинг туман бўлими бошқарувчиси Н.Ри-

заевга нисбатан интизомий ҳуқуқбузарликка доир иш қўзғатилди.

Шартнома шартига имзо чеккан ҳар қандай ташкилот раҳбари масъулиятни ҳис қилмоғи керак. Бироқ вилоятда лабзиди турмайдиган раҳбарлар ҳам бор эканки, биз бунга «Сирдарё-гўштсутсановат» компаниясида текшириш ўтказганимизда яна бир бор ишонч ҳосил қилдик. Вилоятдаги «Гўштсутсавдохарид» жамияти 2002 йилда «Йўлдош ота», «Одил», «Абду-холик ота» деҳқон-фермер хўжаликлари билан шартнома тузган. Унда маҳсулот қабул қилингандан сўнг 3 календарь кунда тўлиқ ҳисоб-китоб қилиниши ҳақида келишилган. Лекин «Гўштсутсавдохарид» жамияти маҳсулотни қабул қилгану 3.075.719 сўмлик маблағни деҳқон-фермер хўжаликларига ўтказиб бермаган. Прокуратура аралашганидан сўнг бу муаммо ҳал бўлди.

Аммо бир савол ҳамон очиклигича турибди: тоқайгача аҳвол шундай давом этади? Вазиятни ўнглаш учун, бизнингча, ислохотлар йўлига ғов бўлаётган шахсларга нисбатан катъийроқ чора кўриш, шу билан бирга, тадбиркорларнинг ҳуқуқий савиясини янада кўтариш зарурга ўхшайди.

М.ЖЎЛБЕКОВ,
Сирдарё вилояти прокуратураси
умумий назорат бўлими
прокурори

Халқимизда «қиш ғамини ёзда е!» деган нақл бор. Агар уйингизда табиий газ меъёрда бўлса ёки ўтин-кўмир ғамлаган бўлсангиз, қишнинг изгиринли кунларини беташвиш ўтказасиз. Аксинча бўлса... Шаҳарлардаги кўп қаватли уйларда яшовчиларнинг уйларни иситиш муаммоси бўйича аризаларига «Иссиқлик манбаи»даги масъул шахслар ҳар доим бир хил: «Ёнилғимиз йўқ. Бу йилги лимитни олиб бўлганмиз!» деган жавобдан нари ўтмайди. Аслида ҳам шундайми?

ЖИҒИЛДОН БАНДАЛАРИ

Анджон «Иссиқлик манбаи» бошқармасининг Асака шаҳар бўлимидаги мансабдор шахслар ҳам худди шундай жавоб беришарди. Лекин улар қиш кунлари кўп қаватли биноларни иситиш учун давлат томонидан берилган катта миқдордаги ёқилгини «ёқилди» деган сохта ҳужжат тузишиб, талон-тарож қилишди.

Бўлим бошлиғи З.Жумабоев бу ишнинг бошида турди. Бўлимда ўт ёқувчи оператор бўлиб ишловчи А.Юнусов бошлиқнинг «топшириғи» билан «Асакадон» ҳиссадорлик жамиятида қоровул бўлиб ишловчи К.Охуновга: «Оғзи маҳкамроқ харидор топинг, 3 тоннадан ортқ ёқилғи бор, сизни ҳам қуруқ қўймаймиз» деди. К.Охуновнинг «харидори» тайёр эди. Эртаси куни А.Юнусов Асака коммунал фойдаланиш бўлими ҳайдовчиси О.Маҳмудов билан Анжон «Иссиқлик манбаи» бошқармаси оғирдордан олинган 3060 килограмм печ ёқилғисини Шаҳрихон тумани Қипчоқ-қўрғон қишлоғида яшовчи Собирхон исмли йигитнинг уйига туширишди. Харидордан олинган 155 минг сўм пулнинг 35 мингини Абдулхамиднинг ўзи олди, 15 минг ҳайдовчига, 10 минг харидор топган Каримжонга берилди. Ушбу пулнинг 100 мингини олган бошлиқ З.Жумабоев «ушбу ёқилғи ишлатилди» деган сохта ҳужжатга жимжимадор қилиб имзо чекиб юборди.

Орадан бир ҳафта ўтар-ўтмас шериклар яна бир «операция»га қўл уришди. Бошқармадан Асака «Иссиқлик манбаи» оғирдорига туширилган 3600 литр мазут ёқилғисининг 2200 литрини қайтадан О.Маҳмудов бошқарувдаги автомашинига юклашиб, Асака тумани «Ўзбекистон» жамоа хўжалиғида яшовчи В.Мўйдиновнинг хонадонига туширишди. Хонадон соҳибидан олинган 100 АҚШ доллари Зайнобиддиннинг, 17 минг сўми эса ҳайдовчининг ҳамёнига тушди. Бошлиқ эртаси кунiek «ёқилғи эҳтиёж учун ишлатилди» деган сохта ҳужжатга имзо чекди.

Лекин, бу «ҳамтовоқлар»нинг сирлари тез кунда фош бўлди. Ҳар бир ишнинг илidan игнасиғича ҳисоб-китоб қила оладиган тафтишчилар «Иссиқлик манбаи» бошқармаси фаолиятини таҳлил қилганларда қорондаги нафс бандаларининг виждонни эмас, жиғилдонни ўйлаб қилган ишлари кўриниб қолди.

Давлат маблағини ўз эҳтиёжлари йўлида сарфлаб, қалбаки ҳужжатлар билан ўзларини ҳалол-поқ кишилар қилиб кўрсатишга уринган бу олғирлар устидан одил суд ўзининг муносиб ҳукмини ўқиди.

Валижон ЮНУСОВ,
Анджон вилояти прокуратурининг
катта ёрдамчиси.
Азизжон БУЗРУКОВ,
журналист

— Очигини айтганда бундай катта миқдордаги ўзлаштиришга йўл қўйилгани учун барча жиззахликлар билан бир қаторда Жиззах шаҳар прокуратураси ходимлари ҳам ўзларида масъулиятни янада ошириш зарур эканлигини ҳис қилмоқдалар, — дея қар бошлади Бўлтак ака. — Негаки, жуда катта ўзгаришлар палласида мулкка, иқтисодий, ҳуқуқий муносабатларга янгича муносабат ачангина шаклланиб улгурган бир шароитда бундай жиноятнинг содир этилиши йўл қўйиб бўлмас ҳолатдир. «Йўл қўйиб бўлмас ҳолат» деб таъкидлашимнинг боиси мазкур жиноят содир этилаётганлигидан у ёки бу даражада ҳабардор бўлган шахсларнинг лоқайдлиги бизнинг мақсадларимизга мутлақо зид. Талон-тарож қилинган ёқилгини харид қилаётган шахслар унинг

манбаи қаерда ва уни сотаётган кишилар қимлар эканлиги билан қизиқиб ҳам кўрмаганлар. Энди жиноятнинг тафсилотига ўтадиган бўлсак, Жиззах шаҳридаги 5-

Яқинда Жиззах шаҳрида бир неча жиноятчилар 30 тоннадан ортқидизель ёқилғисини талон-тарож қилиб юборишгани ҳақидаги жиноят очилганлиги тўғрисида хабар тарқалди. Биз ушбу жиноят тафсилотлари билан танишиш мақсадида Жиззах шаҳар прокуратури, адлия маслаҳатчиси Бўлтак УСМОНОВ хузурда бўлдик.

автокорхонада ёқилғи-мойлаш материаллари учун жавобгар шахс бўлиб ишлаб келган Зокир Хўжақов Жиззах нефть базасига қарашли ГАЗ-57 русумли автомобилни бошқарган С. Жабборов билан жиноий тил бириктирган. Жиноят режаси пухта тузилган бўлиб, талон-тарож қилинадиган ёқилғиларга сохта ҳужжатлар тайёрланиш кўзда тутилган

экан. Шу асосда сохта йўл варақалари, рўйхатлар тайёрлашни мансабдор шахс бўлган З.Хўжақов ўз зиммасига олади. «Уриб-ган» ёқилғини сотиш эса С.Жабборовнинг чекига тушади.

ТАЛОН-ТАРОЖ

Ишлар шу тарзда бошланиб, иккаласи 2001 йил 12 март куни олинган 7322 литр дизель ёқилғисининг 4367 литрини сотиб юборишган. Сотилган ёқилғини ҳужжатларда акс эттириш

РАҚАМ
30 тонна дизель ёқилғиси
билан замонавий ТТЗ-100
тракторни 48000 соат ишлаши
мумкин.

мақсадида автомашиналарга тарқатилганлиги ҳақида сохта рўйхатлар тузиб қўйишди. Ноаниқ йўл варақалари ёзилиб, ҳар бир ҳайдовчи номига 150 литрдан ёқилғи ҳисобдан чиқарилади. Бу ҳали олдиндаги кўплаб шундай «операция»ларнинг бошланиши эди. Чунотчи, худди шу йўл билан 2001 йил 23

март куни 4090 литр, 1 апрель куни 2625 литр, 23 апрелда 1815 литр, 1 май куни 5160 литр, бир неча ҳолатда жами 30 тонна 457 литр ёқилғини сотиб юборишган. Иш юзасидан сўроқ қилинган Э.Бобоев, М.Эшматов каби ҳайдовчилар ўзларининг номига ёзилган ҳужжатлардаги имзолар уларники эмаслигини, сохта эканлигини таъкидлашган. «Шредер» номи мева-шарбат хўжалиғи бош ҳисобчиси С.Арзиқулов 5-автокорхона билан ҳеч қандай шартнома бўлмаганлигини билдирган.

Жиззах шаҳар прокуратурасининг сай-ҳаракати билан очилган бу жиноят ишига суд адолатли ҳукм чиқарди.

А.МУСТАҒОҚУЛОВ
суҳбатлашди

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНING КОНСТИТУЦИЯСИ

10
ЙИЛ

«Qodir himoyasida» журналі ҳамда
«НУҚУҚ» газетаси бирлашган
таҳририятга тавалловга

Ташки сийёсат соҳасида ҳам Ўзбекистон ўз қарашларига эга. У барча давлатларнинг тенглиги, куч ишлатмаслик, чегараларнинг дахлсизлиги, низолатини тинч йўл билан ҳал этиш ва бошқа давлатларнинг ички ишларига аралашмаслик каби халқаро ҳуқуқ нормаларига асосланади.

Ўзбекистон Конституциясида демократик ҳуқуқий давлат барпо этиш масаласи қўйилган.

Ҳуқуқий давлат — бу Ўзбекистонда яшовчи барча миллат ва элатларнинг дини, ижтимоий аҳволи, эътиқодидан қатъи назар, ҳуқуқлари ва эркинликларини таъминлашдир.

Ўзбекистон суверен демократик давлат бўлиб, у бирон-бир синф, сийсий партия, табақа ва ғурухнинг манфаатларини эмас, балки жамиятдаги барча сийсий партия, табақа ва ғурухларнинг, миллат-

камланган. Қонун устунлиги деганда Конституция асосида қабул қилинган қонунларнинг барча норматив-ҳуқуқий ҳужжатлардан устун туриши тушунилади. Барча фуқаролар, давлат, жамоат бирлашмалари ва бошқа корхоналар ҳодимлари қонунларни оғишмай бажариши керак.

Ҳуқуқий давлатда, Конституциянинг 56-моддасида кўрсатилганидек, давлат ва жамият ишларини бошқариш учун қасаба уюшмалари, сийсий партиялар, олимларнинг жамиятлари, хотин-қизлар, фахрийлар ва ёшлар ташкилотлари, иходий уюшмалар, оммавий ҳаракатлар ва фуқароларнинг бошқа жамоат бирлашмалари иштирокига йўл қўйилади.

Мамлакатимизда ҳуқуқий давлат қуриш учун кўппартиявийлик, кўпчилиқнинг фикри ва ғоялари эркинлигига йўл берилди. Ҳозирги

МАТБУОТ ЭРКИНЛИГИ — ЖАМИЯТНИ ҲАРАКАТЛАНТИРУВЧИ КУЧ

Бугун ҳаётимизни оммавий ахборот воситаларисиз тасаввур қилиш мумкин эмас. Зеро, матбуот ахборот етказиб берувчи асосий воситадир.

Мамлакатимизда оммавий ахборот воситаларининг эркинлиги қонун асосида расман тан олинган. Конституциямизнинг 67-моддасида: «Оммавий ахборот воситалари эркиндир ва қонунга мувофиқ ишлайди. Улар ахборотнинг тўғрлиги учун белгиланган тартибда жавобгардирлар. Цензурага йўл қўйилмайди» дейилади. Демак, ҳар биримиз ОАВ, яъни газета-журнал саҳифаларида, радио ва телевидениедаги эшиттириш ҳамда кўрсатувларда ўз фикримизни, ўз сўзимизни бемалол айтиш ҳуқуқига эгамиз.

Собик Иттифок даврида сўз эркинлиги чекланган эди. Одамлар эркин сўзлашдан, матбуотда эркин фикрлашдан йироқ бўлганлар. Натижада излаиш, янгилликка интилиш тўхтаб қолган эди.

Ўзбекистон мустақилликка эришган, ҳуқуқий демократик давлат ва фуқаролик жамиятини барпо этиш йўлидан борди. Фуқаролик жамиятининг вужудга келиши барча фуқароларнинг эркинлигига, эркин фикрлашига боғлиқдир. Эркин фикрлаш эса сўз ва матбуотнинг эркин бўлишини тақозо қилади. Аммо сўз эркинлиги ҳар бир фуқаро зиммасига муайян масъулият ҳам юқлайди. Сўз эркинлиги, аввало, ҳар қандай гапни гапириш мумкин дегани эмас. Бошқа давлатларнинг конституцияларида ҳам бу ҳолат эътиборга олинган. Ўзбекистон Конституциясининг 29-моддасида: «**Фикр юритиш ва уни ифодалаш эркинлиги фақат давлат сирини ва бошқа сирларга тааллуқли бўлган тақдирдагина қонун билан чекланиши мумкин**» дейилади. Чунки давлат манфаатларига зид келадиган ҳар қандай қатти-ҳаракат, жумладан, давлат сирини ошкор қилиш мамлакат ижтимоий-иқтисодий ҳаётига зарар етказиши. Шунинг учун ҳар бир фуқаро гапирётган ҳар бир сўзи учун масъулиятни ҳис қилиши лозим.

Айни пайтда, маълумотларга қараганда, мамлакатимизда 700 дан ортиқ газета ва журнал чоп этилар экан. Ҳуқуқ-тартибот органларининг ўзи 30 дан зиёд газета-журналларига эгадирлар. Энди савол туғилади: уларнинг барчаси ҳам бугунги кун талабларига тўлиқ жавоб бераётганими, уларда берилаётган мақолаларда эркин сўз айтилаётганими, эркин фикр юритилганими?

Аччиқ бўлса-да, ҳақиқатни айтишга мажбурмиз. Ҳуқуқ-тартибот соҳасидаги айрим мақолаларнинг савияси юқори даражада эмас. Баъзан сўз эркинлигини суистеъмол қилиш ҳолатлари ҳам учраб турибди. Бу нарсаси, аввало, фуқаронинг шаънини таҳқирлашга, қўлаверса, шахснинг ҳақ-ҳуқуқларини поймол қилишга сабаб бўладиган салбий ҳолатдир. Бундан маълум бўладики, Президентимиз иккинчи қақирққ Ўзбекистон Олий Мажлисининг тўққизинчи сессиясида сўзлаган маърузасида тўғри таъкидланганларидек, бизга ўз касбининг устаси, ҳар қандай вазиятни чўқур ҳис этиб, тўлиқ таҳлил қилиш қобилиятига эга бўлган журналистлар керак.

Маърузада жамоатчилик фикрининг ўрганилиши ҳам қўиқарли аҳволда эмаслиги таъкидланди. Чунки ўзбеклар жамоавийликка мойил халқ саналади, жамоа фикри — ҳаётимизни очик-ойдин кўрсатувчи кўзгу. Ўзбеклар жамоага қараб фикрлайдилар, лекин кўпинча шахсга қараб қарор қабул қилишади. Мана шу жиҳат, бизнингча, жамоатчилик фикрини шакллантиришга ҳалақит бераётган унсурдир.

Умуман, барча юртдошларимиз Президентимизнинг ушбу маърузасида белгиланган муҳим вазифаларга қатъий амал қилишлари керак. Бу маъруза биз учун дастуриламал бўлмоғи лозим.

Дурдона РАСУЛМУХАМЕДОВА,
ТДЮИ катта ўқитувчиси

ҲУҚУҚИЙ ДАВЛАТ БЕЛГИЛАРИ

Ўзбекистон демократик ҳуқуқий давлат қуриш жараёнида умумбаршарий тажрибалар билан бирга миллий давлатчилик тажрибаларидан, жумладан, Форобийнинг «Фозил одамлар шаҳри» асари, Навоийнинг адолатли давлат ғоялари, Амир Темура асослаган қудратли марказлашган давлат тажрибаларидан кенг фойдаланмоқда. Шуларга асосланиб, ҳозирги пайтда вазирликлар, ҳокимликлар қайта тикланди.

Конституциянинг 3-моддасига асосан: «**Ўзбекистон Республикаси қиссининг миллий-давлат ва маъмурий-ҳудудий тузилишини, давлат ҳокимияти ва бошқарув органларининг тизимини белгилайди, ички ва ташқи сийёсатини амалга оширади.**

Ўзбекистоннинг давлат чегараси ва ҳудуди дахлсиз ва бўлинмасдир».

Мамлакатнинг маъмурий-ҳудудий тузилиши Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар, туманлар, шаҳарлар, қишлоқлар, овулар ва маҳаллалардан иборат.

Ўзбекистоннинг иқтисодий соҳадаги вазифалари бозор муносабатларини ривожлантиришга қаратилган. Жамиятнинг иқтисодий негизини хилма-хил шакллардаги мулк — давлат мулки, хусусий мулк, тадбиркорлар мулки ва бошқалар ташкил қилади. Мулкдорлар ўз мулкига эгаллик қилиш, фойдаланиш ва тасарруф қилиш ҳуқуқига эгадирлар.

лар, элатлар ва халқларнинг манфаатларини ифодалайди. Бу ҳақда Конституциянинг 13-моддасида шундай дейилган: «**Ўзбекистон Республикасида демократия умуминсоний принципларга асосланади, уларга кўра инсон, унинг ҳаёти, эркинлиги, шаъни, қадр-қиммати ва бошқа дахлсиз ҳуқуқлари олий қадрият ҳисобланади.**

Демократик ҳуқуқ ва эркинликлар Конституция ва қонунлар билан ҳимоя қилинади».

Ҳуқуқий давлатнинг энг муҳим белгиси — жамиятда қонуннинг устунлиги принциpidир. Бу Конституциянинг 15-моддасида мустах-

вақтда Ўзбекистонда тўртта сийсий партия мавжуд.

Ҳуқуқий давлатнинг яна бир муҳим белгиси — давлат ҳокимиятини демократик асосда ташкил қилишдир. Конституциянинг 11-моддасида белгиланганидек, Ўзбекистон Республикаси давлат ҳокимиятининг тизими — ҳокимиятнинг қонун чиқарувчи, ижро этувчи ва суд ҳокимиятига бўлиниши принципига асосланган.

Конституциянинг 117-моддасига асосан, ҳокимиятнинг вакиллик органларига сайловлар умумий, тенг, тўғридан-тўғри сайлов ҳуқуқи асосида яширин овоз бериш йўли билан ўтказилиши ҳам ҳуқуқий давлат белгиларидан ҳисобланади.

Қурбонали ХОЛМУМИНОВ,
Ўзбекистон Миллий
университети кафедра мудири

Маданият ёлғорликлари давлат муҳофазасидадир.

Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 49-моддасидан

Вақт пиллапояси чексиздир, бир-бирининг ўрнини эгаллаб борадиган авлодлар зинадан-зинагагина кўтариладилар, холос. Жамланган тажрибани ҳар бир авлод ўзидан кейин келаётган, ўзидан кейин уни тараққий эттирадиган ва бойитадиган навбатдаги авлодга етказиб беради.

Абу Райҳон
БЕРУНИЙ

Ҳуқуқий демократик давлат барпо этаётган халқ, миллатнинг обрў-эътибори, ғурури, ифтихори унинг Конституцияси саналади. Президентимиз Ислам Қаримов таъбири билан айтганда: «Конституция — нафақат бугунги куннинг қомуси, балки у эртанги кунимиз, кураётган жамиятимиз истикболини аниқлаб берувчи ҳужжат, фарзандларимиз йўлини ёритиб тургувчи маёқдир». Шу маънода истиклол тамойилларини ўзида мужассам этган Асосий Қонунимизнинг ўн ёшга тўлиши ўзига хос байрам тусини олиши шубҳасиз.

Истиклол биз учун тараққиётнинг бутунлай янги, кенг уфқларини очди. Келажагимизни ўз қўлимиз билан яратадиган бўлдик. Ҳаётимиз ва умумий хонадонимизни миллий манфаат ва қадриятларимизга, умумэтироф этилган демократик меzonларга монанд қилиб қуришдек имкониятга эга

КОНСТИТУЦИЯДА ИНСОН

бўлди.

Инсоният тараққиёти ва раванқи чинакамга умуминсоний қадриятларнинг қарор топиши, демократик тамойилларнинг амалга оширилиши билан чамбарчас боғлиқдир. Амалийда инсон ҳуқуқлари ва эркинликларига нечоғли риоя этилаётганлиги ва ҳурмат қилинаётганлигига қараб шу мамлакатнинг жаҳон миқёсидаги обрўси ва унинг бошқа муносабатлари белгиланади.

Мустақилликнинг дастлабки йиллариданок, биз ўз тараққиёт йўлимизни белгилаб олдик. 1992 йил 8 декабрда қабул қилинган Конституциямиз бугунги кунда суверен давлатимизни қонуний-ҳуқуқий жиҳатдан шакллантиришнинг асоси бўлиб хизмат қилмоқда. Қисқа давр ичида барча фуқароларнинг қонун олдида ҳуқуқий тенглигини ҳамда қонуннинг ҳамма нарсадан устунлигини қафолатлов-

чи, ҳуқуқий давлатни шакллантиришнинг мустаҳкам асоси яратилди.

Конституциямизнинг 18-моддасида «Ўзбекистон Республикасида барча фуқаролар бир ҳил ҳуқуқ ва эркинликларга эга бўлиб, жинси, ирқи, миллати, тили, дини, ижтимоий келиб чиқиши, эътиқоди, шахси ва ижтимоий мавқеидан қатъи назар қонун олдида тенгдирлар...» деб ёзиб қўйилган. Конституциядаги ушбу қоида Инсон ҳуқуқлари Умумжаҳон Декларацияси моддаларига тўла-тўқис мос келади. Жумладан, маъзур Декларациянинг 1-моддасида ҳам «Барча одамлар эркин, қадр-қиммат ва ҳуқуқларда тенг бўлиб туғиладилар. Улар ақл ва виждон соҳибидирлар ва бир-бирларига биродарларча муомала қилишлари зарур» деган сўзлар битилган.

Республикаимизда инсон, унинг шаъни, қадр-қиммати, ҳаёти ва

бошқа ҳуқуқлари олий қадрият даражасига кўтарилган. Юртбошимиз таъбири билан айтганда, Ўзбекистон инсон ҳуқуқларини таъминлаш борасида дунёда ҳеч бир мамлакатдан кам бўлмаслиғи керак. Маълумки, жаҳонда инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилиш борасида етмишдан зиёд стандартлар қабул қилинган. Улар орасида БМТ томонидан қабул қилинган «Инсон ҳуқуқлари Умумжаҳон Декларацияси» алоҳида ўрин тутайди. Шу маънода Конституциямизнинг ушбу ҳужжатга ҳамоханлиги диққатга сазовордир.

Таъкидлаш жоизки, ривожланган демократик давлатларда инсон ҳуқуқи ва эркинликларига оид қонунчилик тизимининг негизини конституциялар ташкил қилади. Уларда инсон ва фуқаро ҳуқуқлари ҳамда эркинликларига махсус бўлим ва бўлблар ажратилган.

Бизнинг Конституциямизда ҳам шахс эркинлиги ва фуқаролар тен-

— Таъбир жоиз бўлса, Конституциямизни улуғвор бир қошонага қийслагим келади. Унинг ҳар бир бўлими эса мустақам ва сўзал бир устундир.

— Маълумки, мамлакатимиз Конституцияси олти бўлим ва йигирма олти бўлган иборат. Уларнинг ҳар бири муҳим аҳамиятга эга бўлиб, ижтимоий, иқтисодий, сиёсий ва шахсий ҳаётимизнинг негизи ҳисобланган ғоят долзарб масалаларга бағишланган.

— Асосий Қонунимизнинг қайси бўлими шахсан сизнинг эътиборингизга ўзига қўпроқ жалб этади?

— Улар бир-бири билан узвий боғлиқдир. Бирок сиз масалани шу тарзда қўйган экансиз, майли айта қолай. Мен Конституциямизнинг иккинчи бўлими хусусида фикр-мулоҳаза билдиришни истардим. Бунинг ўзига яраша сабаблари бор, албатта.

Маъзур бўлим «Инсон ва фуқароларнинг асосий ҳуқуқлари, эркинликлари ва бурчлари» деб аталади. Биз амал қилиб келган аввалги конституцияларнинг биронтасида ҳам ушбу тамойилларга бу қадар катта эътибор берилмаган. «Жамик дунёвий неъматлар орасида, — дея таъкидлаган эди Президент Исмоил Каримов, — энг улуғи — инсон деган фикринилари сурдик ва шу асосда «фуқаро-жамият-давлат» ўрта-сидаги ўзаро муносабатнинг оқилона ҳуқуқий ечимини топишга интилади».

Унда инсон, унинг ҳаёти, шаъни, қадр-қиммати ва бошқа дахлсиз ҳуқуқлари олий қадрият эканлиги тўлиқ эътироф этилган. Ҳатто давлат томонидан фуқароларнинг яшаш, билим олиш, меҳнат қилиш, мулкдор бўлиш, шахсий дахлсизлик каби қўллаб қўнгуний ҳуқуқлари, сўз ва эътиқод эркинлигини таъминлаш ҳам кафолатланган.

Яна эътиборга сазовор томони шундаки, Конституциямиздаги ана шу рух барча қонунларга тўлиқ сингдирилган. Бунга «Прократура тўғрисида»ги Қонун ҳам мисол қилиб келтириш мумкин.

Маъзур қонуннинг иккинчи боби ҳудди шу масалага бағишланган бўлиб, унда прократура фуқаролар устидан назорат қилувчи эмас, балки уларнинг қонуний манфаатларини ҳимоя қилувчи орган эканлиги қайд этилган. Мансабдор шахслар томонидан фуқаронинг ҳуқуқ ва эркинликлари қўпол равишда бузилган тақдирда прокурор ҳатто уларни жиноий жавобгарликка тортиш чораларини ҳам қўриши лозим.

— Бахтиёр Гафорович, мамлакатимиз Конституцияси мукамал, халқаро стандартларга тўла мос эканлигига шубҳа йўқ. Лекин одамларни Асосий Қонунимиз амалда қандай қўллашга ёрдамчи қўроқ қизқирса керак?

УЛУҒВОР ҚОШОНА УСТУНЛАРИ

— Фуқароларнинг Конституция ва қонунларда мустақамланган ҳуқуқ ва эркинликлари амалда сўзсиз рўйга чиқарилмоқда.

Конституциянинг 18-моддасида «Ўзбекистон Республикасида барча фуқаролар бир хил ҳуқуқ ва эркинликларга эга бўлиб, жинси, irqи, миллати, тили, дини, ижтимоий келиб чиқиши, эътиқоди, шахси ва ижтимоий мавқеидан қатъи назар, қонун олдида тенгдирлар» дейилган. 27-моддасида эса ҳар бир шахс турар жойи дахлсизлиги ҳуқуқига эга эканлиги кўрсатилган. Шу ўринда бир мисол келтирсак:

Чечен миллатига мансуб Ўзбекистон фуқароси Малика Самбулатова фарзандлари билан Термиз шаҳридаги хусусийлаштирилган уйда яшаб келган. Улар Чеченистон Республикасида — қариндошлариникига кетишди. Қайтиб келишганда эса уларга тегишли уй шахар ҳокимлиги томонидан фуқаро С. Рахматова номига хусусийлаштириб берилган, у оила аъзолари билан ушбу хонадонда истикомат қилаётган эди. Шундан кейин М. Самбулатова ўзининг қонуний ҳуқуқини тиклашни сўраб судга даъво аризаси киритди.

Қўмқўрган туманлараро судининг ҳал қилув қарориди С. Рахматова Термиз шаҳар ҳокимлигининг айби билан ушбу хонадонга қайтиб қўнгуний равишда киритилгани учун уй бериш шарти билан низоли уйдан мажбурий тартибда қўчирилиши, уйга М. Самбулатова оила аъзолари билан киритилиши кўрсатилган. Аммо ушбу суд қарорининг ижро этилиши пайсалга солиб келинган. Шунинг учун бу масала вилоят прократураси томонидан назоратга олинди, ишнинг қонуний ҳал этилиши ҳақида тегишли маҳкамалар раҳбарлигига хат йўланган. Ва нихоят прократура аралашуви билан М. Самбулатованинг қонуний ҳуқуқи тикланди. У ўз уйига киритилди. С. Рахматова ҳам шахар ҳокимлиги томонидан бошқа турар жой билан таъминланди.

Конституциямизнинг 35-моддасида қўйилган қайд этилган: «Ҳар бир шахс бевосита ўзи ва бошқалар билан биргаликда ваколатли давлат органларига, муассасаларига ёки халқ вакилларига ариза, тақлиф ва шикоятлар билан муносабат қилиш ҳуқуқига эга. Аризалар, тақлифлар ва шикоятлар қонунда белгиланган тартибда да мустақил равишда қўриб чиқиши шарт».

Бу ғоя «Фуқароларнинг муносабатлари»

СУРХОНДАРЁ ВИЛОЯТ ПРОКУРОРИ БАХТИЁР НУРМУҲАММЕДОВ БИЛАН СУҲБАТ

атлари тўғрисида»ги Қонунда янада мустақамланган. Шу асосда 1994 йил 28 сентябрда Республика Бош прокурорининг 17-буйруғи ҳам чиқарилган.

Шундан келиб чиқиб, мансабдор шахсларнинг бу борадаги фаолиятини назорат қилиб бориш билан бирга, фуқаролар томонидан бевосита вилоят прократура органларига тўшаётган ариза ва шикоятларнинг қонуний ҳал этилишига ҳам масъулият билан қараб келмоқдамиз.

Жумладан, Шеробод туман прократураси томонидан яқка тартибдаги тадбиркор О. Умбарованинг «Пахтабанк» туман бўлимининг кредит олишда амалий ёрдам кўрсатиши сўраб ёзган аризаси агрофлича ўрганиб чиқилди. Тадбиркорнинг талаби асосли эканлиги инобатга олиниб, унга 2 миллион сўм кредит берилиши таъминланди.

Яқинда вилоят прократурасига Термиз «Тижорат бозори» акциядорлик жамияти акциядори Б. Нуриддинов ва бошқалар жамият маъмурияти томонидан содир этилаётган қонунбузарликлар тўғри-

сида ариза билан муносабат қилишди.

Текшириш жараёнида яқка тартибда меҳнат фаолияти билан шуғулланувчи тадбиркорлардан жорий йилнинг январ ойида йилгилан 616 минг 900 сўм, феврал ойида йилгилан 592 минг сўм, март ойида йилгилан 1 миллион 500 минг сўм пулни жамият раиси А. Ҳасанов, бош ҳисобчи К. Жабборов ва паттачи О. Назаровлар ҳазинага қирим қилдирмасдан, ўзлаштириб юборганликлари аниқланди. Натижада уларга нисбатан Жиноят кодексининг бир қатор моддалари билан жиноят иши қўзғатилди ва айбдор шахслардан келтирилган зарар ундирилди.

Бундай мисолларни қўллаб келтириш мумкин.

Вилоят прократура органларига ўтган тўққиз ой мобайнида фуқаролардан жамин 2964 та ариза тушган бўлиб, уларнинг қонуний ҳал этилишига жиддий эътибор берилди.

— Фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликлари билан бир қаторда ўзига яраша бурчлари ҳам бор. Асосий

Қонунимизнинг алоҳида бир боби ҳудди шу масалага бағишланган. Афсуски баъзилар қўнчинча бунини унутиб қўйишади.

— Тўғри. Ўрни келганда, бу ҳақда ҳам гапириш лозим.

Хусусан, Конституциянинг 51-моддасида «Фуқаролар қонун билан белгиланган солиқлар ва маҳаллий йиғимларни тўлашга мажбурдирлар» дейилган. Афсуски бу борада жиддий қонунбузариш ҳолатлари учраб туради.

Жарқўрган туманида жойлашган «Яхёҳон» хусусий корхонаси бошлиғи Я. Бобоҳўжаев маиший хизмат кўрсатиш шабоҳаси очиб, қонуний фаолият кўрсатиб келган. Устига устак солиқ идораларига топширган ҳисоботларида 2001-2002 йиллар давомида олинган 2 миллион сўмдан ортқ даромадини кўрсатмаган. Шу боис унга нисбатан ЖКнинг 184-моддаси 3-қисми билан жиноят иши қўзғатилди.

Конституциямизнинг 64-моддасига асосан ота-оналар ўз фарзандларини воғга етгунларига қадар боқиб ва тарбиялашга мажбурдирлар. Бу қоида Оила кодексининг 73-моддасида ҳам ўз ифодасини топаган.

Афсуски, айрим ота-оналар фарзандлари олдидан бурчларини оқлай олишмаётир. Вилоят прократура органлари билан анан шундай қимсалардан беш нафарини ота-оналик ҳуқуқидан маҳрум этиш ҳақида судларга даъво аризалари киритилди.

Хулоса ўрнида шунини айтиш мумкинки, Ўзбекистон Конституцияси Ватанимиз мустақиллигини мустақамлаш, инсонларвар ҳуқуқий демократик жамият барпо этиш, мамлакат тараққиётини таъминлашда ҳуқуқий дастуриламал бўлиб хизмат қилаверади.

Қўрбон ЖўРАНАЗАРОВ
суҳбатлашди

Келажаги буюк давлат қуриш, адолатли фуқаролик жамияти барпо этиш, халқимиз ҳаётини ривожланган мамлакатлар ва халқларнинг ҳаёти даражасига олиб чиқиш каби эзгу мақсадларимизнинг рўйга чиқишида Асосий Қонунимиз — Ўзбекистон Республикаси Конституцияси ҳал қилувчи рол ўйнамоқда. Янги, мустақил давлатнинг ҳуқуқий тизими пойдевор тошини қўйган Конституция ўтган 10 йиллик муддат ичида халқ ва давлат манфаатларини ҳар жиҳатдан ҳимоялашга қодир, демократик тамойилларга тўла жавоб беришини исботлади.

Мамлакатимиз Конституциясини варақлар эканмиз, унда ижтимоий йўналишдаги барқарор бозор иқтисодиёти, очик ташқи сибсатга асосланган инсонларвар, демократик ҳуқуқий давлат, эркин фуқаролик жамияти қуриш асосий мақсад сифатида қўйилганига ғувоҳ бўламиз. Асосий Қонунимизнинг муқаддимасидаги «Ўзбекистон халқи инсон ҳуқуқлари ва давлат суверенитети гувоҳлари содиқлигини тантанали равишда эълон қилиб, ҳозирги ва келажақ авлодлар олдидан юксак масъулиятини англаган ҳолда», деган жумлаларни ўқир экан, ўзини шу Ватан фарзанди деб билган ҳар қандай юрдошимиз қалбиди улкан масъулият тўғриси пайдо бўлиши табиий. Бу тўғрй фақат замондошларимизнинг эмас, балки биздан кейинги авлодлар, ўзбек тўплогини Ватан деб билган келажақ авлодларнинг ҳам тақдирини бугун биз қандай жамият ва давлат барпо этишимизга боғлиқ эканлигини қалбимиз ҳамда тафаккуримизга сингдириб юборди. Шунинг билан бирга Конституциямиз инсон ҳуқуқлари, эркинлик ва барқарорлик, буюк тараққиёт мажмуини қамраб олувчи демократик, ҳуқуқий ва адолатли давлатни барпо этиш йўлларини кўрсатиб беради.

Маълумки, ҳуқуқий давлат тушунчаси мустабид тузум жабрини торган мамлакатлар учун бироз маъму қўришни мумкин. Қолаверса, ҳуқуқий давлатнинг барча учун умумий андозаси йўқ, ҳисоби. Уни ҳар бир мамлакат ўзининг миллий давлатчилик таърибаларига таяниб, халқининг иқтидори ва азалый қадриятларига асосланиб, ўзининг

ҲАЁТИЙ ТАМОЙИЛЛАР

геостратегик мақсадларидан келиб чиқиб шакллантиради. Ҳуқуқий давлат категориясининг маърифатли дунё тан олган ва умумбашарий цивилизация эътироф этган тамойиллари ҳам борки, улар Асосий Қонунимизда тўла-тўқис акс этган.

1. Конституциянинг бошқа ҳар қандай қонундан устунлиги, қонун ва бошқа норматив ҳужжатларнинг Конституцияга зид бўлмаслиги, давлат ва давлат идоралари ҳамда мансабдор шахсларнинг фақат Конституция ва Қонунлар доирасида фаолият кўрсатиши (Ўзбекистон Республикаси Конституцияси, 15-16-моддалар).

2. Ҳокимият идоралари ваколатларининг қатъий белгилаб қўйилиши (Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси, 11-модда).

3. Давлатнинг инсон ҳуқуқларини кафолатлаш. Фуқаролар ҳуқуқ ва эркинликларини кафолатлаш механизмизининг жорий этилиши (Ўзбекистон Конституциясининг деврли барча моддалари шунга қаратилган).

4. Судларнинг мустақиллиги (Ўзбекистон Республикаси Конституцияси, 106-модда).

5. Халқаро ҳуқуқ меёрларининг миллий ҳуқуқ меёрларига нисбатан устуворлигининг тан олиниши (Бу тамойил Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг муқаддимасидаёқ

демократик ҳуқуқий давлат қуриш тамойилларимиз ҳам анча қадимий илдизларига эга. Буюк аждодларимиз барпо этган қадимий Турк салтанатларидан тартиб Сохибқирон Амир Темур ва Теурийлар давлатида ҳам ҳеч мулоғасиз ҳуқуқий давлат элементлари балқиб туради. Бундан қадимий ёзма манбалар ҳам шоҳидлик беради. Юсуф Хос Ҳожибнинг «Қутадгу билки», Абу Наср Форобийнинг «Сибсатнома», «Фозил одамлар шаҳри» каби асарлари, Ат-Термизийнинг «Дастурул мулк» асари, Амир Теурийнинг «Тузуклари» ва Шарқ Уйғонмиш даврининг яна қўллаб ёзма манбалари шулар жумласидандир. Уларда ҳуқуқий давлат назарисини илгари сурилгани ва асослаб берилгани бугун эътироф этилмоқда.

Ҳозирги кунда мамлакатимизда шахс ва фуқаролик жамияти манфаатларига хизмат қилаётган ҳуқуқий давлат бунёд этиш йўлидаги муҳим вазифалар амалга оширилмоқда. Бу жараёнда мақсад-моҳияти билан ўтмиши буюк Ватанимизда келажаги буюк ҳуқуқий давлат ва фуқаролик жамияти барпо этишга қаратилган Асосий Қомусимизнинг ўрни беқийс-дир.

Қомусининг 10 йиллиги муборақ бўлсин, Ўзбекистон!

Давронбек ҚОСИМОВ,
Олмалик иқтисослаштирилган
прокурорининг ўринбасари

ҲУҚУҚЛАРИ

глиги, шахс дахлсизлиги, хусусий мулк, сайлов ва бошқа ҳуқуқлар тартибга солинган. Жумладан, фуқароларнинг сиёсий ҳуқуқ ва эркинликлари ҳам тўла акс этган. Унда сайлаш ва сайланиш, жамоат бирлашмаларига аъзо бўлиш, референдумларда иштирок этиш, муносабат қилиш ҳуқуқлари сиёсий ҳуқуқ ва эркинликларга кириши кўрсатилган.

Конституция асосида фуқаролар давлат ва жамият ишларини идора этишда фаол қатнашиш ҳуқуқига эга бўлди. Сайлов тизимизда ҳеч қандай синфийлик, миллийлик, irqий қамситиш, мулк қиё чегараланиш йўқ. Конституциямиз ҳар бир фуқаронинг irqи, миллати, дини, жинси, диний эътиқоди, маълумоти, ижтимоий келиб чиқишидан қатъий назар сайлаш ва сайланиш ҳуқуқини белгиллаб берди.

Конституция ва қонунларимиз

фуқаролар учун ҳам, давлат учун ҳам ҳаётий зарур ҳамда ижтимоий аҳамиятга эга бўлган ҳуқуқ ва эркинликларни ўзида мужассамлаштирган бўлиб, демократик ҳуқуқий давлат томонидан эълон қилинган қоидаларнинг ҳаётта таътиқ этилишида ҳаққини ифодасини топади.

Давлат ва жамиятнинг бугуни ва келажагини белгилаб берадиган Асосий Қонун — Конституция эканлигини эътироф этадиган бўлсак, қомусимизнинг ривожланган демократик давлатлар олимлари, экспертлари томонидан ижобий баҳо-ланганлиги буюк келажагимиздан далолатдир.

Қалқон ЖўРАЕВ,
Ўзбекистон Республикаси бош
прократурасининг
жиноятларни тергов қилиш
бошқармаси алоҳида муҳим ишлар
бўйича катта терговчиси

Кўчалар бўм-бўш эди.

Энгилгина ёмғир шивала-гани боис машина чироқлари йўлни хира ёритарди. Йўл четидидаги тут дарактлари липиллаб ўтиб борарди.

Машина адирлиқдан ошиб ўтди. Ой ёғдусида ялтираб оқаётган сой кўринди.

Йигит машинани тўхтатиб, пастга тушди. Орқа капотни очиб, қолга солинган юкни олди-да, пастликка эниб кетди. Ортидан тинчи бузилган тошлар юмалаб тушди. Сои суви совуқ эди.

Тошларга урилиб, қайсар тулпордек пишқириб, шовуллаб оқарди. Совуқдан бадани жунжиқкан йигит қопни сойнинг ўртасига улоқтирди.

Қоп тошларга урилиб-сурилиб, шиддатли оқимга ихтиёрини топширди. Йигитнинг юраги бироз таскин топиб, елкасидан тоғ ағдарилгандек бўлди. Ўзини енгил ҳис этди. Секингина ортига бурилди.

Йигит уйга қайтганида совуқданми ё кўркувданми ҳамон ҳовли ўртасида жунжиқиб ўтирган аёлига хўрайиб қаради-ю, ўтиб кетди. Икки қўлида икки қопни кўтариб чиқди. Уларни машина юкхонасига ташлаб яна қаёққадир жўнади. Бу гал у узоққа бормади. Анҳорни кесиб ўтди-ю, ҳолатхона яқинида тўхтади. Ахлат олиш учун ўрнатилган қопқоқни кўтариб, ўзи билан олиб келган боёғи қопларни ҳолатхона ичига ташлаб юборди. Сўнг из қолдирмаслик учун атрофдаги хас-хашакларни қопқоқ устига ташлади.

Йигит енгил «уф» тортиди. Ҳаммаси ўйлаганидан ҳам аъло бўлди. Кўни-қўшнлар хитланмади, кўча-қўйда бегонанинг кўзи тушмади. Демак, гувоҳ йўқ!

У уйга қайтди.

● БИР ЖИНОЯТ ТАФСИЛОТИ

сий шифокорини дараклаб топди.

— Опанинг соғлиғини беш йилдан бери назорат қилиб тураман, — деди шифокор криминалистнинг мақсадини тушуниб. — Ҳақиқатан ҳам опа 1976 йилда кўрчак билан оғриган, 1980 йилда эса банадонини олдириб ташлаган. Қорнида операция чандиклари қолган!

— Бундан ташқари опанинг баданида, хусусан орқа томонида қандайдир эсда қоладиган белгиларга кўзингиз тушмаганми? Эслаб кўринг!

Доктор сигарет тутатди. Оғзидан чиқаётган паға-паға тутунни қўли билан ҳайдар экан, Зокиржоннинг кўзларига бир сония тикилиб қолди. Унинг хира тортиб қолган мовий кўзларидан бирор воқеани эслаш учун чқур уйга толганини пайқаш қийин эмасди.

— Адашмасам, сизни Олтинойнинг орқа думғазасидаги холи

— Ўзлари кетганми ёки шериклари борми?

— Айтдим-ку, аям бизга «отчёт» бермайди, деб. Аввалига бир-икки «ая, узоққа кетсангиз, бизга бир оғиз айтиб кетинг. Хавотир олаямиз» десак уришиб берган. Шу-шу, уларнинг ишларига аралашмай кўйганмиз!

Зокиржон ҳозирча ўй эгаларини жожеадан хабардор қилмаслиқни лозим топиб, улар билан хайрлашди. Нима бўлганда ҳам жасаднинг қолган қисмларини топиши керак...

Зокиржон кетгач, Умаржоннинг тинчи бузилди. Нега милиция ходими бу ерга келди? Аямни сўраб-суриштириб қолди? Биротаси хитландими?! Чақув бўлдимикин?

— Нимага келибди?! — ичкаридан чиқиб келган Дононинг овози

Зокиржон Раҳмонов Умаржоннинг ўлими хусусида Донони сўроқ қилди. Сўроқ протоколида қуйидаги сўзлар битилган эди:

«26 август кўни онам Олтиной Содиқова қўтилмаганда уйга кириб келди. У киши бир ойча бурун биз билан урушиб қолганди. Сабаби, онам ўзи ишлайдиган «маданият уйи»даги енгилеҳ қизларга мижоз топиш билан шуғулланарди. Ҳаттоки ўша қизларни уйга олиб келиб, биз танимаган йигитлар билан айш-ишарат қилишарди. Баъзида улар уйимизда қолиб кетишарди. Эрим билан гоҳ дахлизда, гоҳ ҳовлида ётишга мажбур бўлардик. Кўни-қўшнлар, таниш-билишлар бизга бошқача нигоҳ билан қарашарди. Онанинг ишидан бутун маҳалла воқиф бўлди. Эл оғзига элак тутиб бўлмас экан. Онамизга ётиги билан тушунирдик. У киши қўлоқ солишни истамасди. Қизлар ўз мижозлари билан келишни давом эттирарди. Худди ўз уйидагидек, уялмасдан, тортинмасдан, бизни назар-писанд қилмасдан бостириб киришарди.

Умар акам бундай таҳқирлашга чидамолмади. Қизларни қўлидан етаклаб, уйнашлари билан қўчага ҳайдаб солди. Онам бундан қаттиқ ғазабланди. «Бу уй меники, ҳозирок бўшатасанлар!» деб қаҳр-ғазабини сочди. Оғизларига келган сўзлар билан ҳақорат қилди. Қонли воқеа содир этилган тўн мен шайхларга, бир қариндошимизниқига кетгандим. Уйга қайтганимда остона қонга бўялганди. Кўрқиб кетдим. Дераза олдида ўнча қоп турарди. Унга майдаланган жасад бўлаклари солинганини кеч пайқадим.

— Майдалаб, қисмларга ажратилган жасадни турмуш ўртоғингиз қаерга ташлаган?

Терговчининг бу саволига Доно қуйидагича жавоб берди:

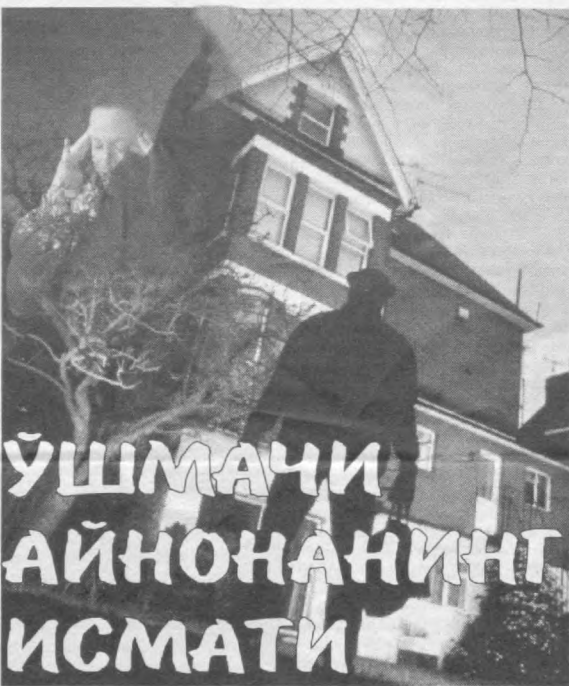
«Бошимдан ақлим учиб, ўзимни йўқотиб қўйганим учун бу ҳақда кейинчалик ҳам эримдан сўрамадим. Ўша кун у қопларга солинган жасадларни машинага юклаб чиқиб кетганди.»

Биз ҳикоямизга шу жойда нуқта қўйиб, эътиборингизни марҳум Умаржоннинг чўнтагидан топилган хатга қаратмоқчимиз. У қисқартирилган ҳолда, айрим ўғарिशлар билан берилмоқда.

«Мен ўз қайнонамнинг қотилиман. Унинг боши узра болта қутардим. Танасини бўлак-бўлақларга ажратиб, топишмас жойларга ташлаб юбордим. Қўлимни қонга ботириб қайнонамнинг ёшига ярашмаган қилиқлари — қўшмачилиги сабаб бўлди. Қотилликни содир этган куним у уйга келиб, қўчи кетишимни қаттиқ талаб қилди. Фуруримни поймол этди. Ўзимни тутиб туролмадим. Нафратим ғазабга айланди. Болта билан бўйнига урдим. Мурдани қисмларга ажратиб, уни одамлар жирканадиган жойларга ташлаб юбордим. Жасад бўлақларини қаерга яширганимни фақат ўзим биламан ва бу сирни ўзим билан бирга олиб кетмоқдаман. Сабаби, унинг танаси рўзи маҳшарда ҳам бир-бирини излаб тополмай сарсон бўлишини истамдим.»

Жасаднинг қолган қисмини излаш учун вилоят ички ишлар бошқармаси ва шаҳар прокуратураси ходимлари ўн беш кун тинимсиз ҳаракат қилдилар. Умаржоннинг хат таҳлил қилиниб, қайта-қайта ўрганилди. Пиво заводи олдидаги ҳолатхона криминалист З. Раҳмоновнинг эътиборини тортиди. Қоплар тортиб олинди. Уларнинг ҳар биридан Олтинойнинг кўл-оёқлари ва боши чиқди. Мураккаб жиноят иши шу тарика ечимини топди.

Ишқонор НИШОНОВ,
Наманган вилояти

ЎШМАЧИ АЙНОНАНИНГ ИСМАТИ

қизиқтираётган бўлса керак? — деди доктор.

— Адашмадингиз, — Зокиржон чўнтагидан суратни олиб суҳбатдошимнинг олдига ташлади.

— Бу Олтиной опанинг жасади! — деди у ишонч билан, суратдан кўзини узмай. — Кўричак операциясини ўзим қилганман.

Жасаднинг шахси аниқланди. Аммо унинг кўл-оёғи, боши қаерда? Бу аъзоларни қаердан излаш керак? Дарвоқе, бу воқеадан Олтинойнинг қизи ва кўнги хабардормикин?! Зокиржон улар билан учрашиб, суҳбатлашишни лозим топди.

Кўча эшикни марҳуманинг ўғай қизи Донохон очди. Остонада милиция формасида турган Зокиржонни кўриб ҳайрон қолди.

— Олтиной опанинг ўйлари шуми?

— Адашмадингиз, — уй бекаси бир қадам ортга жилди. — Марҳамат, ичкарига кириг!

Доно кекса ўрик соясига жой қилди. Дастурхон ёзиб, иссиқ чой дамлаб чиқди. Бу орада опанинг қўёви Умаржон ҳам етиб келди. Зокиржон гап орасида ундан қайнонасини сўради:

— Йигирма кунча бўлди, — деди Умаржон қайноқ чойдан пиёлага қўйиб меҳмонга узатар экан. — Хоразмгами ёки Сурхондарёгами кетган бўлса керак-да!

— Бу ҳақда сизларга айтмаганимиди?

— Аямиз ишлари ҳақида бизга ҳисоб бермайди.

лари сизни кутишмоқда!

Машина бир неча дақиқадан сўнг воқеа жойига етиб келди. Тезкор гуруҳ аъзолари харсанглар оралаб, шалдираб оқаётган сой бўйига келишди. Соҳилда уч нафар йигит турарди. Улар майорга қоп ичидан чиққан мурданинг қорин, кўкрак қисмини кўрсатишди. Зокиржон бўлақларни синчиклаб кўздан ке-

...Қизлар тушликка йўл олишди. Шийпон анча олисда эди. Соини кесиб ўтишларига тўғри келади. Қутулмаганда ҳаво бирданига қизиб кетди. Қизларнинг томоғи қуруқшаган, баданлари темирдек қизганди. Соига тушиб, юз-қўзларини ювишди. Муздек сувдан ичиб, чанқоқларини қондиргач, шийпонга боришга аҳд қилишди. Тошлар бағрини ялаб, совуқ қўксига бошларини уриб оқаётган оппоқ сув қизларнинг руҳини кўтарди. Улар қийқиришиб бир-бирларига сув сочишарди. Шу пайт улардан бири икки харсанг тош орасига қўндаланг туриб қолган қопни кўриб дугоналарига бақирди:

— Ҳой қизлар, анавини кўринглар!

— Ичиди нима бор экан-а? — қизлардан бири тиззалаганча сув кечиб қоп томонга юрди.

— Агар йигит бўлса — меники! — дея дугонаси унга эргашди. Дугоналарнинг шўх қўлгуси сой шовқинини босиб тушди. Қизлардан бири қопга яқинлашди. Бирок қоп ичидидаги қўқ оғирлиги учун уни жойидан силжитолмади. Қизлардан яна бири унга ёрдамга ошиқди. Икковлон қопни аранг судрашиб, соҳилга олиб чиқди.

— Тезроқ очинглар-чи, ичиди нима бор экан!

Қопни ўраб олган қизларнинг сабр қосалари тўлиб, тоқатсизликдан иргиллашиб, ичидидаги буюмни ўзларича тақсимлашиб, қувончларини ичларига сиғдиришга шўх-шўх қилишиб, ҳазил-муйойба қилишарди.

Қопнинг оғзи маҳкам боғланганлиги сабаб зўрга ечишди. Ечишди-ю, иккинчи қопга дуч келишди. Унинг ҳам оғзи маҳкам боғланганди. Ниҳоят қизлар уни ҳам очишди. Қоп ичидидаги нарсани кўриб ҳаммалари кўркувдан тахтадек қотиб қолишди. Кимнингдир бошидан ақли учди, бошқасининг рангидан қон қочди. Кўрганлари уларни қарахт қилиб қўйганди.

Наманган вилоят ички ишлар бошқармасининг криминалистика бўлими хонасидаги телефон жиринглади. Майор Зокиржон Раҳмонов гўшакни кўтарди. Навбатчилик қисмидан кўнгирик қилишаётган экан.

— Зокир ака, — таниш овоз эшитилди трубкадан. — Косонсий йўлидаги 16-километрдан номаълум кишининг қисмларга бўлинган жасади топилибди. Тезкор гуруҳ ходим-

ДОЛЗАРБ ВАЗИФАЛАР МУҲОКАМАСИ

(Давоми. Бошланиши 1-бетда)

Вилоятда «Аълочи ва одобли бола — мамлакат фахри» кўрик-танлови намунали ташкил этилиб, иштирокчи болалар тахсил олаётган 5 та мактаб халқаро ташкилотларнинг грантларига сазовор бўлишган.

Жорий йилда вилоятда 130 та спорт иншоотлари фойдаланишга топширилиб, милиция рўйхатидаги 520 нафар ҳуқуқбузарликка мойил ўсмирлар орасида енгил атлетика бўйича мусобақалар ўтказилган.

Сирдарё вилоятидаги ёшларни ижтимоий фойдали меҳнатга жалб этиш мақсадида Гулистон ва Сайхунобод туманлари ҳамда Янгир шаҳрида бўш иш ўринлари ярмаркалари мунтазам ташкил этилган.

Сайхунобод тумани прокуратураси фуқаровий-ҳуқуқий таъсир чораларидан фойдаланиб, ўқувчиларнинг бир йилдан буён тўланмаётган 4 млн. сўм иш ҳақларини ўқдириб берган.

Бироқ мазкур йўналишда вилоятда олиб борилган ютуқлардан ташқари камчилик ва нуқсонлар ҳам аниқланди. Жумладан, Мирзаобод, Ховос, Шароф Рашидов ҳамда Боев тумани комиссияларида ҳуқуқбузарликка мойил ўсмирларни аниқлаш, бу борадаги тарбиявий ишлар самарадорлигини ошириш тўғрисидаги режавий тадбирлар бажарилмаган.

Йигилишда, шунингдек, Тошкент шаҳри ва Тошкент вилоятларида давлат ва жамоат ёрдамига муҳтож, ота-онасиз қолган вояга етмаганларни муҳофаза қилиш, уларни мактабдан ташқари муассасаларга жалб этиш, восийлик ва ҳомийлик органлари фаолиятида қонун ҳужжатларига риоя этилишининг аҳоли муҳофиза қилини.

Ота-она қарамоғисиз қолган болаларнинг Тошкент вилоятида 1585, пойтахтда 704 нафарига вазий ва ҳомийлар тайинланган бўлиб, фарзандликка бериш, восийлик ва ҳомийлик белгилашда қонун талабларига тўлиқ риоя этилмаган.

Тошкент вилоятида мактабдан ташқари таълим муассасалари ва ижодий тўғаракларга ўқувчиларнинг жалб этилиши атиги 15 фоизни ташкил этган бўлса, Тошкент шаҳрида 93196 нафар ўқувчи бундай эътибордан четда қолган.

Шунингдек, пойтахт соқлиқни сақлаш тизимлари томонидан тиббий меҳнат экспертизаси комиссияларига кўриқдан ўтиш учун юборилган 30 нафар ногиронларга асоссиз равишда ногиронлик белгиланмаган.

Хар икки масала бўйича жойларда таълим шароитларини яхшилаш, оналар ва болаларга малакали тиббий хизмат кўрсатиш, вояга етмаганлар орасида ҳуқуқ-тартиботни мустаҳкамлаш борисида мавжуд имкониятлардан тўлиқ фойдаланилмаётгани ҳам таъкидланди.

Бу борада йўл қўйлаётган камчиликларни бартараф этиш, комиссиялар фаолияти самарадорлигини ошириш бўйича тадбирлар белгиланиб олинди.

(Ўз мухбиримиз).

ПРОКУРАТУРА ЁРДАМ БЕРДИ

Дунё жуда қизиқ-да... Баъзи ишхоналарда ишчилар беш-олтита оғир ҳаттиқларга йўл қўйсалар ҳам «хайфсан» билан қутулиб, «дунёни сув босса тўпигига чиқмай» бемалол ишлаб юришаверади. Бошқаларида эса ўзи хато қилмаса-да, йўл қўйилган хатога озгина алоқадор бўлганлиги сабабли ҳам ишдан бўшатилиб, номга қора чаплатиб қолаверади. Акмал Икромов туманидаги 10-туғруқхонада ҳам худди шундай ҳол юз берди, яъни туғруқхонанинг қақалоқлар бўлимида ҳамшира бўлиб ишлаган М.Юсупова адолатни қарор топтириш учун бир йил давомида сарсон-саргардон бўлди. Келинг, воқеани бошидан баён қилайлик.

АДОЛАТ ҚАРОР ТОПДИ

2001 йил 24 октябрда шу туғруқхонада Ш.Ҳақимова ва Х.Шомансуровалар фарзандли бўлишган. Ҳамшира М.Юсупова З.Охунжонов ва билан биргаликда қақалоқларни муолажа хонасига олиб ўтишиб муолажа қилишган. Эртасига эрталаб соат 5.45 да, яъни қақалоқларни оналарига эмизтиш учун беришдан 15 дақиқа аввал М.Юсуповани зудлик билан реанимация хонасига чақирдишди.

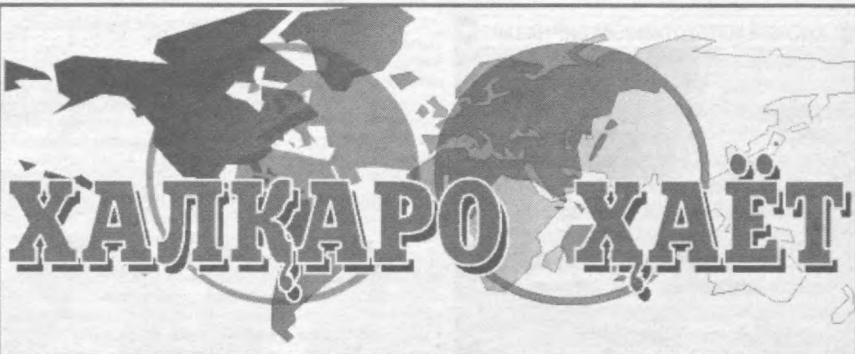
Маълумки, ҳақиқатинанга бир кун ҳам бўлмаган қақалоқларни юз кўринишда фарқлаш амри маҳол. Шу сабабданми ёки уларнинг қўлларига боғлаб қўйилмаган ёрликчаларга қарашни унутганиданми З.Охунжон ва Ҳақимованинг боласини Шомансуров ва, Шомансурованинг боласини эса Ҳақимов вага элтиб беради.

Оналар эса ўз фарзандларини минглаб бошқа қақалоқлар ичидан таниб, ажратиб олишга имкон берадиган ички бир туйғуга, сезгига эга бўлишлари ҳеч кимга сир эмас. Ш.Ҳақимова билан Х.Шомансуровалар зудлик билан ҳамширани чақириб, ўз боласини беришни талаб қилишган ва ҳамшира дарҳол ўзи йўл қўйган хатони тўғрилаган. Аммо М.Юсупова ҳам, З.Охунжон ва ҳам ўша кунёк, яъни 2001 йил 25 октябрда туғруқхона бош шифокорининг 105-«а» буйруғи асосида ишдан бўшатишган.

З.Охунжонанинг-ку масаласи аниқ, ҳар ҳолда у гарчи ишдан ҳайдашга асос бўладиган даражада бўлмаса ҳам, хатога йўл қўйган. Аммо М.Юсупованинг айби нимада? Нега уни ишдан ҳайдашди?

М.Юсупова адолатни қарор топтириш учун бир йил давомида уйи билан туғруқхона ўртасида зир югуриб, тўрт-бешта пойафзални тўзатибди. Аммо ҳеч қандай натижа чиқмагач, 2002 йил 7 октябрда А.Икромов туман прокуратурасига ариза билан мурожаат қилди. Туман прокуратураси аризани атрофлича текшириб чиқиб, М.Юсупова ва З.Охунжоноваларни ишдан бўшатиш тўғрисидаги 105-«а» буйруқ ноқонунийлиги туфайли протест киритди. М.Юсупова 2002 йил 21 октябр кuni бош шифокорнинг 92-буйруғи асосида ўзининг олдинги лавозимига қайта тикланди. Адолат қарор топди. Бу албатта яхши, аммо айбсиз кишини ишдан бўшатиш... Нима бу, ҳуқуқий саводсизликми ёки унинг замирида қандайдир адоват ёки гараз мақсадлар борми? Мана шуниси кишини ҳаёлга толдиради.

Аскар ОДИЛОВ,
А.Икромов туман прокурори
ёрдамчиси

ИККИ ЯРИМ МИЛЛИОН ДОЛЛАРЛИК ДАЪВО

Россия пойтахтидаги Театр марказида содир этилган террорчилик ҳаракатларидан жабрланган москвалик уч киши шаҳар ҳукумати судга бериб, ўзларига етказилган маънавий зарар учун 2,5 млн. доллар тўлатишни талаб қилишяпти. Даъвогарларнинг адвокати И.Труновнинг таъкидлашича, «Терроризмга қарши кураш тўғрисида»ги Қонуннинг 17-моддасига кўра, террорчилик ҳаракатининг оқибатлари учун воқеа содир этилган ҳудуд маъмурияти жавобгардир.

Даъвогарлардан бири, 29 яшар П.Сидоренковнинг ўғли Театр марказида ҳалок бўлганлиги учун унга етказилган маънавий зарар ярим млн. доллар деб ҳисобланмоқда. Қолган икки даъвогар — ота ва қиз Рязанцевлар эса ҳар бирига бир млн. доллардан тўлатишни талаб қилишмоқда. Таъкидлаш жоизки, гаровдаларнинг озод қилишда қўлланилган газ туфайли А.Рязанцеванинг соғлиги кескин ёмонлашган. Ҳозирда унга 2-гурӯх ногиронлигини бериш масаласи кўриляпти.

Адвокатнинг қўшимча қилишича, ҳукумат жабрдийдаларга тўланган маблағни террорчилардан ўқдириш учун судга мурожаат қилиши мумкин. Бироқ ҳозирча террорчилардан кимдир тирик қолганим-йўқми, маълум эмас. Уларнинг баъзи ҳамкорлари ҳибсга олинганлиги тўғрисида маълумотлар бор, холос.

БИН ЛАДИННИНГ МУРОЖААТИ МАШМАШАСИ

Покистон хавфсизлик хизмати Усома бин Ладиннинг мурожаатини «Ал-Жазира» телеканали (Қатар) мухбирига ким берганини аниқлаш учун Афғонистон ва араб мамлакатларининг бир неча фуқароларини сўроққа тутмоқда.

ВВС хабарига кўра, 12 ноябрь кuni номатълум киши «Ал-Жазира» мухбирига «биринчи рақамли террорчи»нинг мурожаати ёзилган кассетани топширган, ўша заҳоти ғойиб бўлган.

Покистон Ташқи ишлар вазирлиги ходимлари мазкур ҳодисага алоқадорликда гумон қилинаётган кишиларнинг ҳибсга олинганлиги тўғрисидаги хабарларни тасдиқламаган, шунингдек, рад қилмаган ҳам. Маҳаллий матбуотнинг ёзишича, кассетанинг тахририятда пайдо бўлиши сабабларини аниқлаштириш учун Покистон ҳукумати 14 кишини ҳибсга олган. Мамлакат ташқи сиёсат маҳкамаси матбуот котибининг фикрича, қамоққа олишлар террорчиларнинг тарафдорларини қидириш тадбирлари билан боғлиқ бўлиши мумкин.

«Ал-Жазира» мухбири эса бин Ладиннинг мурожаатини келтирган кўрернинг миллати тўғрисида заррача ҳам тасаввурга эга эмаслигини таъкидлаган.

ЗАКАЕВ ЭКСТРАДИЦИЯ ҚИЛИНАДИМИ?

Копенгаген полицияси 26 ноябрь кuni бўладиган суд мажлисида чечен сиёсатчиси Аҳмад Закаевнинг қамоқда бўлиш муддатини узайтиришни сўрамоқчи. Бу ҳақда шаҳар полицияси бошлиғи М.Йаргенсен маълум қилган.

26 ноябрь кuni А.Закаевнинг қамоқда бўлиш муддати тугайди. Шундан сўнг уни қамоқда қолдириш-қолдирмаслик масаласини судья Л.Кристенсен ҳал қилади.

Россия томони А.Закаевнинг террорчилик ҳаракатларига алоқадорлиги тўғрисидаги ҳужжатларни тақдим қилган, у 30 октябр кuni Копенгагенда ҳибсга олинган эди.

Закаевни Россияга экстрадиция қилиш тўғрисида расмий сўров Копенгагенга 31 октябрда жўнатилган. Бироқ Дания Адлия вазирлиги руслар жўнатган ҳужжатларни ўрганиб чиқиб, Закаевнинг айбини тасдиқловчи қўшимча ҳужжатларни юборишни сўраган. Ушбу материаллар Дания Адлия вазири Л.Эсперсенга 5 ноябрь кuni Москвада топширилган.

Россия Бош прокуратураси Закаевни мамлакат ҳудудида жангари гуруҳларни тузганликда айбламоқда.

СУИҚАСА

Душанба кuni кечқурун Туркменистон Бош прокуратураси мамлакат президенти Сапармурод Ниязовга нисбатан уюштирилган суиқаса юзасидан жиноят иши қўзғатди. Айбдорларнинг айби тасдиқланса, ЖКнинг 176-моддасига биноан улар 15 йилдан 25 йилгача озодликдан маҳрум этилишлари мумкин.

Туркменистон ҳуқуқни муҳофаза қилиш органлари ҳарбийлар ва миаллий хавфсизлик қучлари билан ҳамкорликла Ашгабад ва унинг атрофларида ўтказган махсус тадбирлар натижасида суиқасани ташкил этишда гумон қилинаётган кишиларнинг айримлари ҳибсга олинган.

Туркманбошининг сўзларига кўра, у ўзига ҳужум қилинганлиги тўғрисидаги хабардан Президент саройига келгачгина воқиф бўлган. Маҳаллий вақт билан эрталаб соат 7 ларда «КамАЗ», «БМВ», «Газель» автомобиллари Туркманбоши шохқўчасидаги стадион яқинида президент кортежини бўлиб қўйган ва ўт очган. Юз берган отишмада ҳужум қилганлардан икки киши, шунингдек, Муҳофиза вазирлигининг йўл назорати ходими яралган.

РАКЕТА СИНОВИ

ОАВ хабарларига қараганда, Россия космик қўшинларининг ер устидаги қурилмалари шанба кuni Хитой «Дун-Фэн-31» қитъалараро баллистик ракетани синовдан ўтказганлигини қайд этган. Ракета саккиз минг километр масофагача учигача мўлжалланган бўлиб, синов пайтида Учжай полигонидан учиб, 1700 км. узоқликдаги нишонни йўқ қилган.

Ҳозирги пайтда Хитой Россия ва АҚШдан фарқли равишда бошқа мамлакатларни ўз синовлари тўғрисида хабардор қилиш мажбуриятини олмаган. Аммо барибир бизнинг қурилмаларимиз ҳар қандай ракета парвозини қайд этишга қодир, дейди россиялик мутахассислар.

● ХУКУКИЙ МАТБУОТИМИЗГА БИР НАЗАР

Шундай улуг сўз борки шивирлаб айтилса дил равшан бўлади, баралла айтилса олам. Баъзан эса бу сўз дилни ҳам, тилни ҳам куйдиради. Бу сўз — адолат! Агар адолатнинг кучи бўлмаса унда бу сўз айтилавериб ўз маъносини йўқотади. Бундан беш йил бурун «Адолат кучи» газетасини ташкил этганлар адолат тантана қилишига хизмат қилсиндеган эзгу ният билан газетани шундай номлаган эдилар. Обунчиларнинг кўпайиши, вилоят прокуратурасининг ҳамкорлиги тўғрисида «Адолат кучи» тезда ҳафталик газета сифатида вилоятдаги нашрлар ичида етакчиликини қўлга олди.

ниқса газета саҳифаларида мунтазам чоп этилаётган вилоят ижтимоий ҳаётида учраб турадиган камчилик ва иллатларни аямай фош этувчи танқидий мақолалар муштарийлар эътиборида. Бундай мақолалардан сўнг бўладиган телефон кўнгироклари-ю, ҳар хил дўқ-пўписалардан газета жамоаси эсанкираб қолаётгани йўқ. Аксинча, янгича куч ва шижоат билан аниқ факт ва далиллар-

ни эса газетанинг муваффақиятидир.

Газетамиз жамоаси асосан ёшлардан иборат, — дейди бош муҳаррир Қурбонали Азизов. — Ёшлар билан ишлашнинг шуниси яхшики, уларда шижоат ва тезкорлик кучли бўлади. Аммо воқеликни тўғри англашда бироз шошма-шошарликка ҳам йўл қўйишлари мумкин. Бу ишда эса бизга тажрибали журналистларнинг ҳаётини кузатишлари анча қўл келаяпти.

Газетамиз ҳуқуқий нашр бўлгани учун энг кичик лавҳаларга ҳам диққат-эътиборни қаратишга тўғри келади. Айниқса, жиноят тафсилотларини ёритишда ҳушёрликини қўлдан бермаслик лозим. Иложи борица жуда кам учраб турадиган ғайриоддий жиноятларни ёритмасликка ҳаракат қиламиз. Чунки одам-

гоҳи бўлиб келган ва бундан кейин ҳам шундай бўлиб қолади.

Газета ходимларидан Х.Эшмухаммедова, Г.Ерматова ва Б.Эшқуватовларнинг танқидий, таҳлилий мақолалари ва жиноятчиликнинг чиркин кўринишларини фош этувчи лавҳалари муштарийлар томонидан илиқ қарши олинапти. Газетани саҳифалаш ва безашда Б.Мусаев, Ш.Тожиева ҳамда рас-сом Р.Эшмуродовларнинг хизмати катта.

Ҳа, муҳаррир ҳақ. Қашқадарё вилоят прокуратурасининг «Адолат кучи» газетаси вилоят нашрлари орасида ўз ўрнини топа олди. «Адолат кучи» бугунги кунда 5500 нусхада чоп этилмоқда. Тахририят ўз компьютер марказига эга. Газета саҳифаларидаги «Прокурор мин-бари», «Прокурор бонг уради», «На-

Донолар
Демайш...**Ҳикоят**

Бир кун Аммоора ибн Ҳамза халифа Валиқ мажлисида ўтирган экан. Зулми чекканларни қабул қилиш кунини бир ситам кўрган киши келиб, мулкни Аммоора зуравонлик билан тортиб олганлиги тўғрисида шикоят қилади.

Халифа Валиқ биллоҳи Аммоорага:

— Туриб рақиб ёнига ўтир ва далилнинг кўрсат, — дейди.

Аммоора айтди:

— Мен унинг рақиб эмасман ва агар шу мулк меники бўлса, унга ҳаё қилдим, халифа мени ҳурмат билан ўтказган жойидан турмайман. Ойру-мартабани бир парча ер учун барбод қилишни истамайман. Шунда унинг юксак ҳақматлиги ҳаммага ҳуш келган экан.

Подшоҳ қозиси даъвогарларнинг сўзларини ўзи эшитмоқчи керак. Агарда подшоҳ турк ё тожик ёки бошқа киши бўлсаю, араб тили ва шариат қоидаларини билмаса, унда ноиблардан бири ноилж унинг ўрнига ишларни олиб бориши керак бўлади. Ва ҳамма қозилар подшоҳнинг ноибидирлар. Подшоҳ қозиларни қудратли ҳақда сақлаб, уларнинг ҳурматию манзалатларини кўтариши зарур, ҳақда жомеъ масжидларида намоз ўқийдиган хатибларни Қуръонни биладиган порсо кишилардан тайинлаши шарт. Чунки намоз ишлари нозик бўлиб, агар имом намозда камчилик бўлса, эл намозда ҳам нуқсон пайдо бўлади. Ҳар бир шаҳарда тарози ва нархларни тартибга солишдан, олди-сотиқи ишларини биладиган

энг олим ва доно кишилардан мухтасиб қўйиш керак. Ва атрофдан олиб келиб сотиладиган ҳар бир молни бозорда сотиш учун ва харидорларни алдамаслик учун улар устидан назорат бўлиши шарт. Тарози тошларини тўғри тутиб, амри маъруф ва наҳйи мунакар қилишлари лозим. Подшоҳ ва унинг хизматкорлари мухтасибни қўллаб-қувватлашлари керак. Мамлакатни бошқариш ва диндорлик қоидаларидан бири шудир. Агарда улар бунга қарши ҳужм қилсалар, дарвеш ранжиди, бозорларда одамлар хоҳлаган йўсинларида савдо қиладилар, фиску фасод пайдо бўлиб, шариат иши равақ топмай, бетартиблик бошланади. Ҳамма бу ишни хош кишига топишардилар, токи турку тожик демай иш тутсин, мартабалилар ҳам, омма ҳам ундан кўрсин ва ҳамма ишлар ишосидан бўлиб, Ислам қоидалари маҳкам турсин. Ҳикоятда ана шундай дейилган.

Низомулмулкнинг «Сийасатнома ёки сияр ул-мулк» китобидан

АДОЛАТ МЕЗОНИ

Бугун газета ташкил қилиш қаҳрамонлик эмас. Ҳар кун янги нашр пайдо бўлиши мумкин. Бироқ Қашқадарё воқеасида бу газетага эҳтиёж бор эди. Фуқароларнинг ҳуқуқий билими етарли эмаслиги, аҳолининг яшаш жойи тарқоқлиги, шикоят ва аризаларнинг нисбатан кўплиги вилоятга ҳуқуқий нашр кераклигидан нишона эди.

Газетанинг бош йўналиши прокуратура органлари фаолиятининг асосий вазифаларидан бири бўлган ошкораликни кучайтириш, фуқароларнинг ҳуқуқий саводхонлигини ошириш, жиноятчиликка қарши курашда ишончли ҳамкор бўлиш ва адолат тантанаси учун курашдан иборат эди. Бу вазифани «Адолат кучи» беш йил мобайнида муваффақиятли урдаб келимоқда.

Газета ўз йўналишидан келиб чиққан ҳолда ўтган вақт мобайнида вилоят ҳуқуқ-тартибот идоралари фаолиятини теран ёритиб келди. Жиноятчилик, ҳуқуқбузарлик ва ғиёҳвандлик каби иллатларнинг оқибатлари, тadbиркорлиқни ривожлантириш борасидаги муаммолар, тўсиқлар ҳақида мунтазам мақолалар бериб боришмоқда. Ай-

га таяниб, турли мавзулардаги танқидий-таҳлилий мақолаларни янада кўпроқ эълон қилмоқда. Жиноят ишлари ва дастлабки криминал ҳа-барларнинг ҳам ўзига хос бадиий ва ранг-баранг тарзда берилиши газетанинг бошқа нашрларга ўқша-маган жиҳатларидир.

Саккизинчи бетда доимий бе-риб борилаётган «Сўнгги саҳифага мактуб» саҳифаси «Адолат кучи»-нинг мавқеини яна бир поғона кўтарди. Унда адолатсизлик ва но-ҳақликдан жабр кўрган фуқаролар-нинг ариза ва шикоятлари чоп эти-лади. Улар охирига нажотни тахри-риятдан кутишади. Бундай ариза ва шикоят хатлари ҳал этиш учун тегишли ташкилотларга юборила-ди ва тахририят маълум муддат ичида улардан жавоб талаб қила-ди. Ушбу ташкилот ва идоралардан олинаётган жавоб хатлари адолат истаб келганларни қониқтираётга-

ларга таъсири аксинча бўлиши мумкин. Мақолани ўқиган ўнта одамдан саккизтаси тўғри хулоса чиқарса, иккитасида «шунақа қилиш мумкин экан» деган тушунча пайдо бўлади. Шу боис жиноят тафсилот-ларининг икки-чиқиригача эмас, балки уларни келтириб чиқарган сабабларни таҳлил қилиш ва жино-ятчиликнинг олдини олиш бораси-даги фикр-мулоҳазаларни кенгрок ёритишга ҳаракат қиламиз.

Кейинги пайтда фуқаролардан келаётган ариза ва шикоятларнинг ортиб бораётганини бир томон-дан бизни қувонтирса, иккинчи то-мондан масъулликимизни янада оширди. Ишсизлик ва иш ҳақидан қарздорлик борасидаги мактублар бизни қийнаб келаётган муаммо-лардан биридир. Нажот истаб кел-ган фуқаролар тахририятимиздан ноумид кетмаса дейман. Чунки тах-ририят ҳар доим ҳам адолат дар-

зорат», «Афсус», «Ойнадан ўпкала-ма», «Ҳуқуқий дарсхона», «Қилмиш-қидирмиш» рубрикалари остидаги мақолалар муштарийлар эътибор-ини ўзига тортади.

Тахририят жамоаси аҳолининг ҳуқуқий билиминини ошириш, улар-ни кундалик воқеа-ҳодисалар билан таништириб бориш ҳамда ўқиб-хордиқ чиқаришлари учун дам олиш саҳифаларини уюштириш каби аниқ мақсадлар сари меҳнат қилмоқда-лар. Бу борада вилоят прокурату-раси ходимларининг ўз нашрлари-га бўлган эътибори, қизқиши, фаол иштироклари ҳам қўл келмоқда. Бу эса нашрнинг ўқимишли чиқишини таъминлаб, яшовчанлиги ва рақо-батбардошлигига ҳисса қўшадиган омиллардир.

Ҳафиза ЭҒАМБЕРДИЕВА,
журналист

● БИР ЧИМДИМ КУЛГУ**Қўриқчимиз шунақа...**

Бир киши тобутсозга телефон қилапти:

- Бизникига келсангиз, хоти-нимни дафн қилишимиз керак.
- Беш йил олдин хотинингизни дафн қилган эдик-ку!
- Лекин мен яна уйланганман...
- А-а, шунақаси? Табриқлай-ман!

- Гувоҳ, сиз уйланганмисиз?
- Йўқ, кўришимиз шунақа, жа-ноб судья.

- Илтимос, юбилей торти учун шам берсангиз. Бугун хотинимнинг тутилган кунини эди.
- Сизга нечта керак?
- Ўттизта, ҳар доимгидек.

— Қизик экан...

А. ТУРАЕВ ОЛГАН СЎРАТ

● КРИМИНАЛ**ОДАТИЙ ТАЛОНЧИЛИК**

Франциянинг Марсель шаҳрида бир жиноятчи ҳар сафар битта дорихонани талайди, аммо пул-ларга тегишмасдан импотенцияга қарши ҳабдор-ларни олиб кетади, дея хабар беради BBC news. Охириги, ҳисоб бўйича туртинчи босқинчилик яқин-дагина содир этилган. Жиноятчининг ҳаракатлари ҳам бир хил: у дорихона ёпилиши олдида, охириги харидор чиқиб кетгач кириб келади ва сотувчига пичоқ билан таҳдид солиб, мақсадига эришади.

Ҳар сафар хавфли мижознинг юзи шарф билан ўроғлиқ бўлган.

— Ушбу талончилик бошланганидан буён биз дорихонада ҳабдорларни кўп миқдорда сақла-маямиз, — дейди дорихона эгаси.

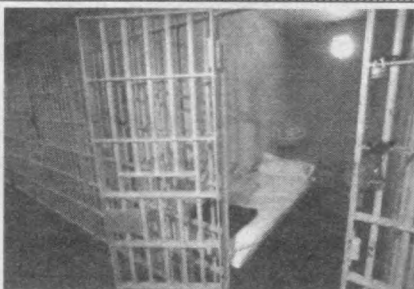
Дастлабки босқинчилик ўтган йилнинг ноябрь ойида, кейингилари шу йилнинг июль, сентябрь ойларида содир этилган эди. Полиция, босқинчи ўтирган дориларни сотиш билан шуғулланса керак, дея тахмин қилмоқда.

● ШУНАҚАСИ ҲАМ БЎЛАДИ**ЎЗ ИЛТИМОСИГА КЎРА...**

Ўз уйида марихуана сақлаганлиги ва таркат-ганлиги учун америкалик Скотт Клайн 18 ой қамоқда ўтиргач, намунали хулқи тўғрисида му-ддатидан олдин озодликка чиқарилган эди. Фа-кат бир шарт билан, яъни у 3 йил мобайнида ўзи яшаётган шаҳардан ташқарига чиқмаслиги ке-рак.

Маълум муддат ўтгач, Клайннинг асаби дош бермади ва шартни бузиб қўйди. Бироқ, бир неча кундан кейин у шаҳарга қайтиб, авجدон амри билан федерал қамоқхонага борди. Бунинг қарангичи, қабулхонада уни бир соат куттири-шиб, суддан ҳужжат келмаганлиги тўғрисида уни хибсга ололмасликлари айтишди.

Клайннинг бир ҳафтадан кейинги уриниши

муваффақиятли чиқди. Собик маҳбус федерал судга мурожаат қилганидан сўнг ўз илтимосига биноан хибсга олинди.

У муддатидан илгари озод қилиш шартини бузганлиқда айбланапти. Бунинг учун у яна олти ойга қамалиши мумкин.

«Ҳуқуқ»имни

билай, ҳаётим

«Қонун ҳимоясида»

бўлсин десангиз

нашрларимизга обуна

бўлишини унутманг!

Индексларимиз:

«Қонун ҳимоясида» журнали — 833, 840
«Ҳуқуқ» газетаси — 231, 232

Обуна

2
0
0
3